

November 2021

De impact van corona op de Limburgse economie en arbeidsmarkt

Een terugblik op een jaar (en half) corona

ANA
LYSE

Colofon

Analyse door POM Limburg
November 2021
Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Limburg
Tel: +32 (0)11 300 100
Corda Campus, gebouw 6B
Kempische Steenweg 303/bus 101
3500 Hasselt
info@pomlimburg.be – www.pomlimburg.be

Inhoud

Voorwoord	4
1. Impact op economie en conjunctuur	6
Economische groei.....	6
Omzet	7
Export.....	10
Investerings	10
2. Impact op de arbeidsmarkt	13
Tewerkstelling.....	13
Werkzoekenden	14
Tijdelijke werkloosheid	17
Vacaturemarkt.....	21
Krapte	23
3. Impact op ondernemerschap	24
Crisis overbruggingsrecht	24
Starters	25
Faillissementen en stopzettingen	26

Voorwoord

In maart 2020 bereikte de COVID-19 pandemie ons land en onze provincie. Het coronavirus legde een bijzonder grote druk op mens en maatschappij. Een gezondheids crisis werd al snel ook een economische crisis zoals we er lang geen gekend hebben. De maatregelen die nodig waren om het aantal slachtoffers te beperken en ons gezondheidssysteem te verlichten, hadden immers ook een verregaande impact op ons economisch stelsel. Hele bedrijfssectoren moesten hun activiteiten stil leggen, alleen essentiële verplaatsingen waren toegestaan, thuiswerk werd verplicht en duizenden werknemers werden noodgedwongen tijdelijk werkloos. Uiteraard ontsnapte ook de Limburgers, onze bedrijven en onze werknemers niet aan de gevolgen. Zij toonden een bewonderenswaardige veerkracht en dynamiek, maar dat belette niet dat het Limburgse economische weefsel zwaar op de proef werd gesteld.

Snel na de uitbraak van het coronavirus borrelde ook de vraag op naar inzichten over de economische impact. Via diverse kanalen werden we overspoeld met economische ramingen en voorspellingen, de ene al beter onderbouwd dan de andere. Om een objectief beeld te krijgen van hoe zwaar de Limburgse economie en arbeidsmarkt getroffen werden, ontwikkelde POM Limburg in mei 2020 de Coronamonitor. Daarin worden een aantal sociaaleconomische kernindicatoren gebundeld en op maandelijks basis gemonitord, indicatoren die beschikbaar zijn op provinciaal niveau en die gebaseerd zijn op statistieken van federale of Vlaamse overheidsinstellingen.

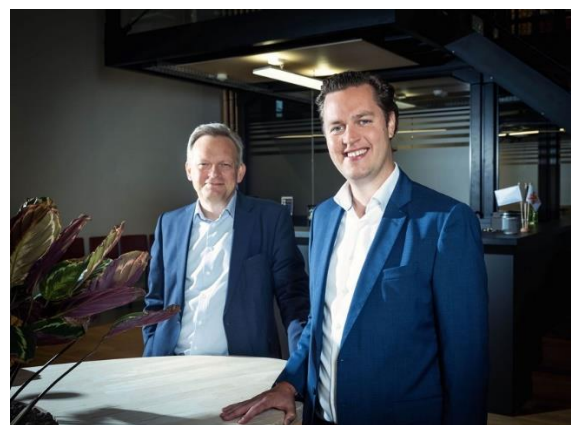
Vandaag kijken we terug op anderhalf jaar Coronamonitor en maken we in dit rapport een economische balans op. We doen hiervoor beroep op de indicatoren uit de Coronamonitor maar kijken ook verder. Zo analyseren we ook andere economische parameters of graven we dieper in enkele belangrijke sociaaleconomische trends.

Uitgangspunt voor de analyses in dit rapport is het eerste coronajaar: waar stond Limburg na één jaar coronacrisis? De referentieperiode die we hanteren om die vraag te beantwoorden loopt van april 2020 – de eerste maand of het begin van het kwartaal waarin de effecten van corona zichtbaar

werden – tot en met maart 2021. Een periode dus van de eerste 12 maanden na uitbraak van het virus in België. Deze referentieperiode vergelijken we telkens met dezelfde periode van 12 maanden voorafgaand aan de uitbraak van corona (april '19 tot en met maart '20). We wijken hierbij af van de 'klassieke' benadering om jaarcijfers en trends te beoordelen, maar dit laat wel toe om op een eenduidige manier het eerste coronajaar te vergelijken met de situatie ervoor.

Echter, we stoppen onze analyses niet na één jaar corona. Hoewel het eerste coronajaar de referentieperiode is, kijken we waar mogelijk ook verder. Voor heel wat indicatoren zijn immers ook recentere cijfers beschikbaar en verdere inzichten mogelijk. De meer recente trends, na het eerste jaar corona, beschrijven we voor een makkelijkere leesbaarheid en interpretatie in dit rapport in het blauw. Daarbij gaan we terug tot de (bij datum van publicatie) meest recent beschikbare maand- of kwartaalcijfers.

We hopen u als lezer hiermee een duidelijk en betrouwbaar beeld te geven van hoe Limburg het eerste coronajaar op economisch vlak heeft doorstaan, maar tegelijk bieden we ook inzicht in de meest recente trends en uitdagingen. Bemoedigend is alvast mee te kunnen geven dat onze provincie de economische crisis alles bij elkaar behoorlijk goed doorworstelt. Veel leesplezier!

Noël Slangen
Algemeen Directeur
POM Limburg

Tom Vandeput
Voorzitter
POM Limburg

Economische impact van corona: Limburg doet beter dan Vlaanderen

Economie

	Limburg	Vlaanderen
Omzet	-3,1%	-5,5%
Export	-5,0%	-12,2%
Investeringsen	+4,9%	-4,5%

Arbeidsmarkt

	Limburg	Vlaanderen
Werkzoekenden zonder werk	+5,5%	+6,4%
Tijdelijke werkloosheid	x 6,6	x 7,8
Ontvangen vacatures	-17,5%	-13,2%

Ondernemerschap

	Limburg	Vlaanderen
Starters	+8,4%	+6,1%
Stopzettingen	-11,4%	-3,4%
Overbruggingsrecht (aantal aanvragen t.o.v. aantal zelfstandigen in hoofdberoep)	22,2%	21,7%

Vergelijking van de periode 01.04.2020-31.03.2021 met dezelfde periode een jaar eerder.
Bronnen: Statbel, VDAB, RVA, RSVZ. Verwerking: POM Limburg.

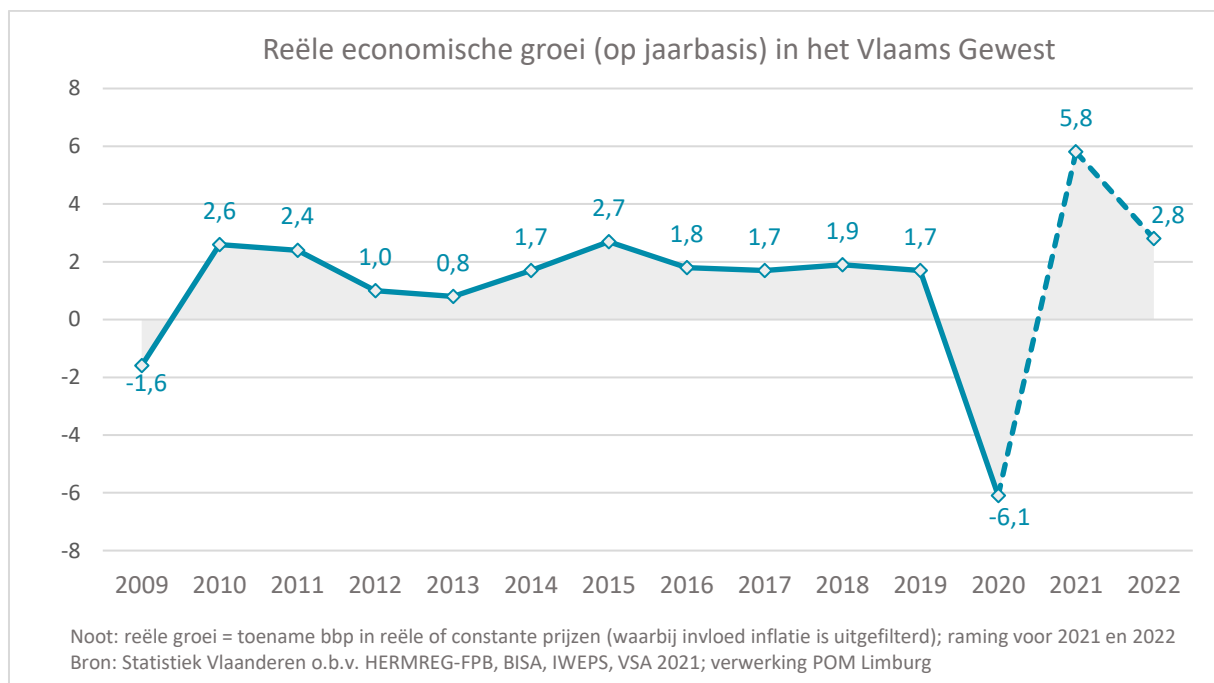
1. Impact op economie en conjunctuur

Economische groei

Krimp van 6,1% in het Vlaamse bbp in 2020, maar verwachte groei van 5,8% in 2021

De Vlaamse economie kende in 2020 als gevolg van de coronacrisis een bijzonder sterke negatieve groei. Het Vlaamse bruto binnenlands product lag in het kalenderjaar 2020 liefst 6,1% lager dan het jaar ervoor (2019). Ter vergelijking: in 2009 bleef de krimp als gevolg van de financieel-economische crisis in Vlaanderen beperkt tot -1,6% op jaarbasis (zie figuur). Voor het hele land was de

economische terugval in 2020 nog iets sterker (-6,3%). België kende daarmee de sterkste krimp van het bbp sinds de Tweede Wereldoorlog.¹ Recente cijfers op provinciaal niveau zijn nog niet beschikbaar. In Europees perspectief hielden Vlaanderen en België wel iets beter stand. In de Eurozone liep de daling van het bbp immers op tot -6,4% in 2020.²

Volgens de meest recente regionale economische vooruitzichten zal de terugval in 2020 gevolgd worden door een fors herstel in 2021. De groei van het Vlaamse bbp wordt geraamd op +5,8%. Hiermee zou een belangrijk deel van de economische schade gecompenseerd worden. Vooral in de industrie en de bouw trekt de economische activiteit aan. Voor 2022 wordt de groei van het Vlaamse bbp geraamd op +2,8%.

De vooruitzichten van de NBB voor het hele land komen uit op +5,5% in 2021 en +3,3% in 2022. In de laatste projectie van de Europese Commissie lag het Belgische cijfer voor 2022 nog iets hoger (+3,7%). De groeiprojecties voor de Eurozone tikken af op +4,8% in 2021 en +4,5% in 2022.³ Het zwaartepunt van het economisch herstel ligt naar verwachting dus vooral in 2021.

¹ NBB, Perscommuniqué 1/3/2021: <https://www.nbb.be/doc/dq/n/dq3/histo/nnat20iv.pdf>

² NBB, Economische Indicatoren (22/10/2021): <https://www.nbb.be/doc/dq/n/dq3/ine.pdf>

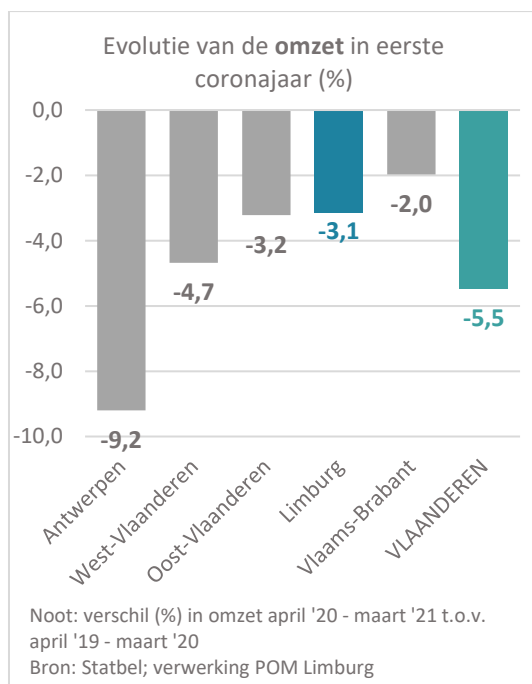
³ Europese Commissie, Summer Forecast 2021: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip156_en.pdf

Omzet

Omzet van Limburgse bedrijven daalde minder sterk dan gemiddeld in Vlaanderen

De omzet van de Vlaamse bedrijven kende door corona een duidelijke terugval. In het 2de kwartaal van 2020, tijdens de eerste lockdown, bedroeg de omzetzdaling bij Vlaamse bedrijven -17,5% in vergelijking met het 2de kwartaal van 2019. In Limburg bleef dit 'beperkt' tot -13,9% (van 13,7 miljard euro naar 11,8 miljard).

Interessanter wordt het als we de ruimere coronaperiode bekijken. En ook dan doet Limburg minder slecht. In de eerste 12 maanden na de uitbraak van corona – van april '20 t.e.m. maart '21 – viel de omzet in de Limburgse bedrijven terug met -3,1% ten opzichte van dezelfde periode vóór corona (april '19 t.e.m. maart '20). Die omzetzdaling, van 54,1 miljard euro naar 52,4 miljard euro, was in de volledige periode van één jaar na corona dus eerder beperkt, vooral omdat in het 1ste kwartaal van 2021 het omzetcijfer opnieuw in stijgende lijn zat.

Op Vlaams niveau was de omzetzdaling in het eerste coronajaar groter (-5,5%). Van de Vlaamse provincies deed dan ook enkel Vlaams-Brabant (-2,0%) beter dan Limburg (zie figuur). In de provincie Antwerpen viel de omzet het sterkst terug (-9,2%), gevolgd door West-Vlaanderen (-4,7%) en Oost-Vlaanderen (-3,2%).

Ook de meest recente data voor het 2de kwartaal van 2021 duiden op een heropleving van de Vlaamse en Limburgse economie, met omzetcijfers die fors hoger liggen dan vorig jaar, maar ook heel wat hoger dan twee jaar terug, toen er van corona nog geen sprake was. In Limburg bedroeg de omzet in het 2de kwartaal van 2021 ruim 11% meer dan in hetzelfde kwartaal twee jaar terug, in 2019. Gemiddeld in Vlaanderen was die groei kleiner (bijna 8%).

Tegelijk stellen zich wel nieuwe belemmeringen. Heel wat bedrijven of sectoren kampen inmiddels met tekorten aan grondstoffen, sterk stijgende energie- en grondstoffenprijzen of capaciteitsbeperkingen. Ondanks de grote vraag, zowel in binnen- als buitenland, kunnen bedrijven daardoor niet altijd op volle kracht produceren en dreigt er opnieuw een rem te zitten op de omzetcreatie.

Sectoren in vrijetijdseconomie kenden grootste omzetzdaling

Dat sommige bedrijfssectoren door de coronabeperkingen sterker werden getroffen in hun economische activiteit dan andere blijkt uit de omzetcijfers per sector (zie figuur). Drie bedrijfssectoren zagen hun omzet in het eerste jaar na corona bijzonder sterk achteruit gaan. In de kunst en recreatie werd in de tijdspanne van één jaar na de uitbraak van corona bijna de helft (-48,8%) minder omzet gedraaid dan in de vergelijkbare periode een jaar eerder. Het was dan ook een sector die bijna de volledige periode op non-actief stond. In de horeca, ook lang en vaak toe, ging het over een omzetzdaling van ruim een derde (-36,5%). De administratieve en ondersteunende diensten leverden bijna een kwart aan omzet in (-24,4%). De omvangrijke industriële sector kon het verlies 'beperken' tot -4,7%.

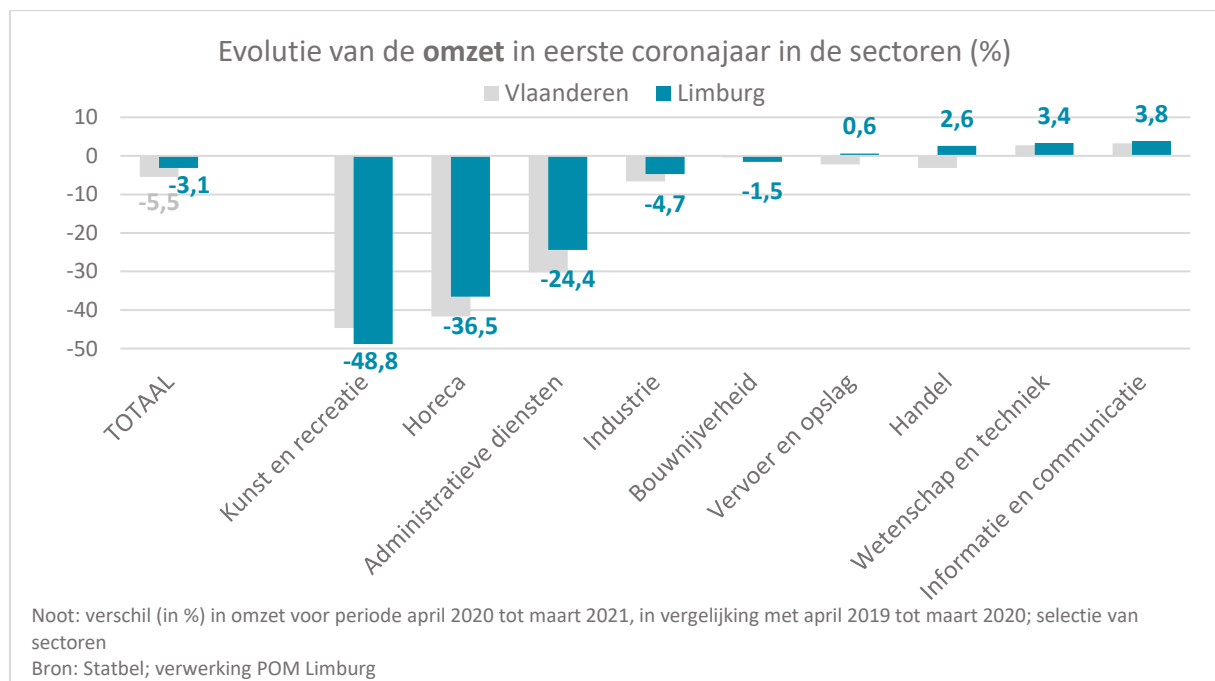
Dat de totale terugval qua omzet in Limburg nog binnen de perken bleef (-3,1%) heeft het onder andere te danken aan de bouw, die het omzetverlies tijdens de coronabeperkingen enigszins kon temperen (-1,5%), maar vooral aan de groot- en kleinhandel die hun omzet zagen stijgen (+2,6%). Voornamelijk na de 2de coronagolf draaide de handel

opnieuw een hoge omzet (meer dan een derde van de totale Limburgse omzet).

Het gros van de sectoren kende bovendien positievere (of minder negatieve) omzetcijfers in Limburg dan gemiddeld in Vlaanderen. De omzetzijfers tijdens het eerste coronajaar was in Limburg verhoudingsgewijs enkel groter in de kunst en recreatie (-48,8% in Limburg t.o.v. -44,7% in Vlaanderen) en in de bouwsector (-1,5% t.o.v. -0,4%). In de horeca en administratieve diensten hield Limburg – ondanks de zware verliefs cijfers – iets beter stand dan gemiddeld in Vlaanderen. Ook de industrie kreeg het in Limburg iets minder zwaar te verduren dan gemiddeld in Vlaanderen.

De meest recente sectordata voor het 2de kwartaal van 2021 duiden vooral op een fors herstel in de horeca, met een stijging van 77% op jaarbasis. Deze stijging is echter niet onverwacht vermits wordt vergeleken met een periode in volle lockdown (2de kwartaal 2020). In vergelijking met het 2de kwartaal 2019, vóór corona, lag de omzet in de horeca in het 2de kwartaal van 2021 nog steeds bijna een kwart lager. Ook in de kunst en recreatie is nog een duidelijke inhaalbeweging nodig om terug op het niveau van voor corona te komen.

Sectoren die in hun omzetcijfers corona duidelijk wel al achter zich hebben gelaten zijn de handel, de logistiek en ook de bouwnijverheid.

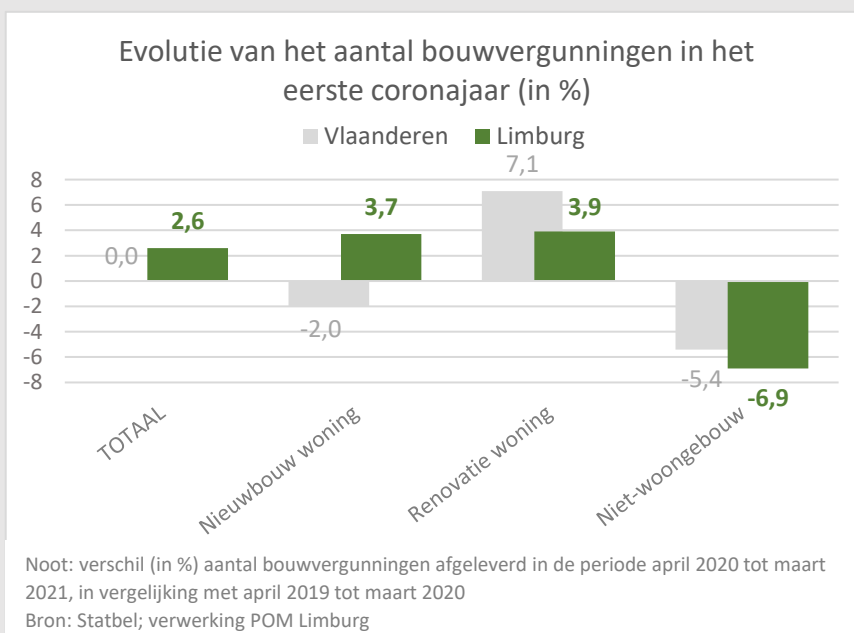

Bouwactiviteit

Meer bouwvergunningen tijdens eerste coronajaar

In de periode van april '20 tot maart '21, het eerste coronajaar, werden in Limburg 2,6% meer bouwvergunningen afgeleverd dan in dezelfde periode een jaar voordien. In Vlaanderen bleef dit aantal stabiel. De stijging in Limburg is volledig toe te schrijven aan de toename van het aantal vergunningen voor de bouw (+3,7%) en renovatie (+3,9%) van woningen. Bij de niet-residentiële gebouwen is er een vrij forse daling (-6,9%). Een belangrijke verklaring hiervoor ligt in het feit dat sinds begin 2021 strengere energienormen van toepassing zijn voor de bouw van woningen. Hierop hebben aanstaande bouwers geanticipeerd door nog vóór 2021 hun bouwaanvraag te laten goedkeuren, corona of geen corona.

Net na de uitbraak van de eerste coronagolf besliste de Vlaamse Regering om de geldende termijnen voor openbaar onderzoek bij lopende bouwaanvragen te verlengen. Dit zorgde er vooral in april en mei '20 voor dat er beduidend minder bouwvergunningen werden uitgereikt dan in dezelfde maanden een jaar eerder. Bovendien was de daling in Limburg significant sterker dan gemiddeld in Vlaanderen. In de zomer herstelden de cijfers van de bouwvergunningen zich om in de laatste drie maanden van het jaar opnieuw hoge toppen te scheeren. Die stijging op het einde van 2020 was in Limburg dan weer merkkelijk sterker dan gemiddeld in Vlaanderen. Na een lichte terugval begin 2021, gaat het aantal goedgekeurde bouwvergunningen in de lente van 2021 opnieuw in sterk stijgende lijn, vooral in Limburg.

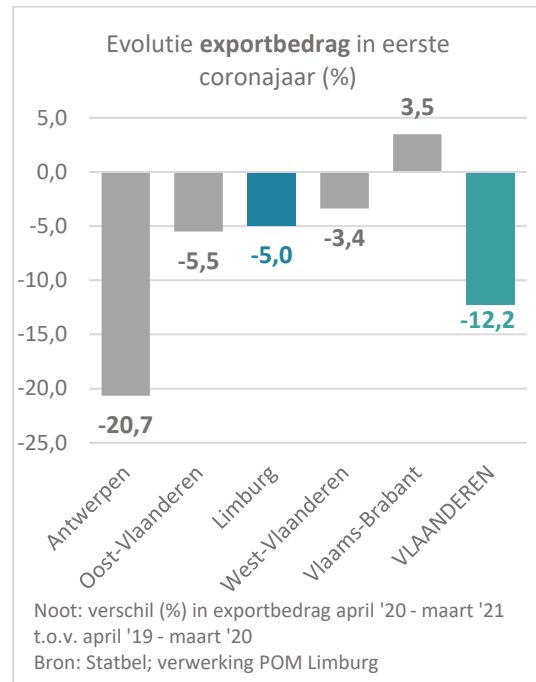
Export

Limburgse export vijf procent gedaald

De beperkende overheidsmaatregelen wereldwijd hadden uiteraard ook hun weerslag op de internationale handel en export. Vanaf de eerste lockdown doken de exportcijfers sterk naar beneden. In Limburg viel het exportbedrag in het 2de kwartaal van 2020 terug met –18,6% ten opzichte van het 2de kwartaal 2019. In heel Vlaanderen was de krimp in dat kwartaal minder sterk (–12,6%).

Over het hele eerste jaar na de uitbraak van de pandemie beschouwd, hield Limburg wel beter stand dan gemiddeld in Vlaanderen. In de eerste 12 maanden na corona (periode april '20 t.e.m. maart '21) daalde het exportbedrag van de Limburgse bedrijven met –5,0% in vergelijking met diezelfde periode vóór corona. Dit komt neer op een verlies van ongeveer 815 miljoen euro aan exportwaarde (op basis van de btw-aangiften). Over heel Vlaanderen lag het exportbedrag 12,2% lager. Dit Vlaamse cijfer wordt wel sterk omlaag getrokken door de provincie Antwerpen, waar voor ruim een vijfde (–20,7%) aan exportwaarde verloren ging.

Limburg zat daar met een krimp van –5,0% ver van af, al is de provincie daarmee wel feller getroffen dan West-Vlaanderen (–3,4%) en Vlaams-Brabant (toename van +3,5%), maar minder fel dan Oost-Vlaanderen (–5,5%).

De meest recente (en voorlopige) cijfers duiden ook hier weer op een sterk herstel. Zo lag het exportbedrag van het Limburgse bedrijfsleven in het 2de kwartaal van 2021 ruim een derde boven dit van het 2de kwartaal 2020, al zat de hele wereld toen wel in volle coronacrisis. Niettemin lag dat exportbedrag ook 11% hoger dan in dezelfde periode 2 jaar geleden (2de kwartaal 2019). Gemiddeld in Vlaanderen was dit wel nog iets meer (bijna +13%).

Investeringen

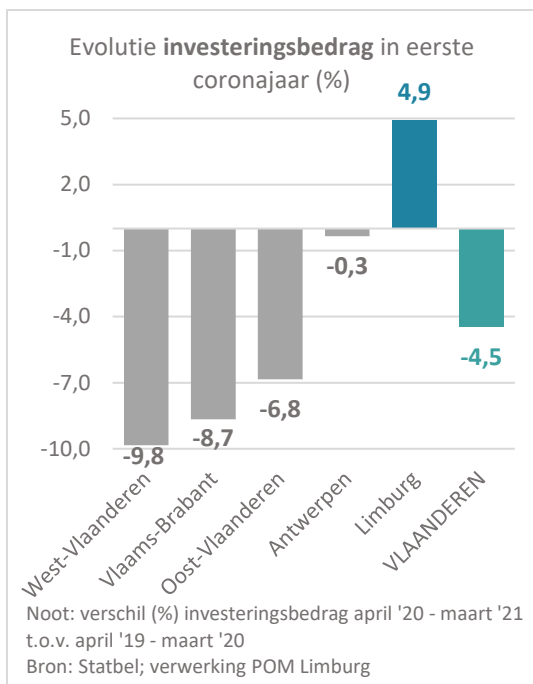
Limburgse bedrijven bleven investeren, (veel) meer dan elders in Vlaanderen

De omzetsdaling in het bedrijfsleven zette geen rem op het investeringsgedrag van de ondernemingen, althans niet in Limburg. In de eerste 12 maanden na de uitbraak van het coronavirus lag het investeringsbedrag onder de Limburgse bedrijven 4,9% hoger dan in de periode van 12 maanden vóór corona (+131 miljoen euro meer aan investeringen). In heel Vlaanderen ging het daarentegen over een daling van –4,5% (zie figuur).

Meer zelfs, Limburg is de enige provincie waar het investeringsbedrag de hoogte in ging. In de provincie Antwerpen was er nog een status quo (–0,3%), maar in West-Vlaanderen (–9,8%) en

Vlaams-Brabant (–8,7%) vielen de uitgaven voor investeringen sterk terug, zeker in vergelijking met Limburg.

Zelfs in het 2de kwartaal van 2020, tijdens de eerste lockdown, lag het investeringsbedrag in de Limburgse bedrijfswereld 3,2% hoger dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder (in 2019). De andere Vlaamse provincies noteerden toen duidelijk negatieve groeicijfers: van –12% (provincie Antwerpen) tot zelfs –36% (Vlaams-Brabant) op jaarbasis.

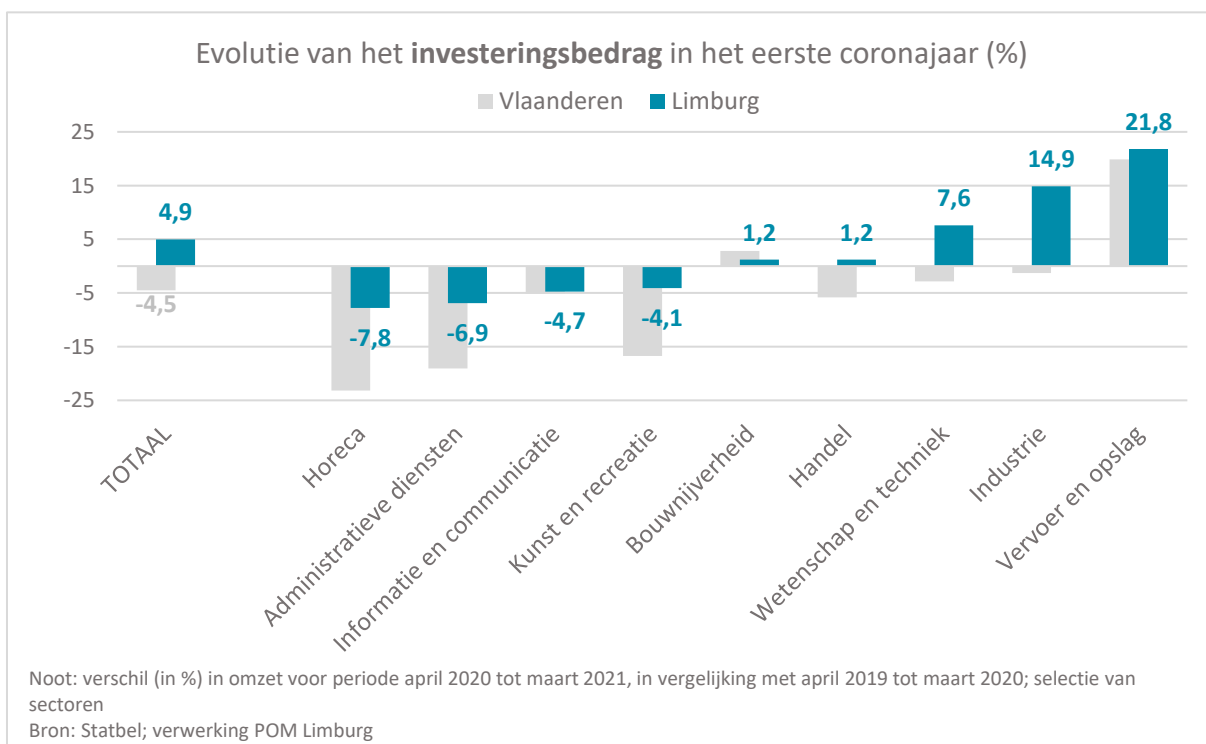
Cijfers voor het meest recente kwartaal (2de kwartaal 2021) duiden wel voor alle provincies opnieuw op een sterke inhaalbeweging, met investeringsbedragen die niet alleen hoger liggen dan in het 2de kwartaal van 2020 (tijdens corona), maar ook hoger dan in het 2de kwartaal van 2019 (vóór corona). In Limburg lag het totaalbedrag aan investeringen in het 2de kwartaal 2021 (783 miljoen euro) zelfs een kwart hoger (+25,5%) dan in hetzelfde kwartaal twee jaar terug.

Industrie en logistiek dreven hun investeringen op

De cijfers over de investeringsuitgaven tijdens de eerste 12 maanden sinds corona vertonen opnieuw duidelijke sectorale verschillen (zie figuur). Vooral de horeca (-7,8%) en de administratieve en ondersteunende diensten (-6,9%) schroefden hun investeringen terug, gevolgd door de sectoren informatie en communicatie (-4,7%) en kunst en recreatie (-4,1%) (zie figuur).

Overige sectoren dreven in het eerste coronajaar hun investeringen net op: de logistieke sector 'vervoer en opslag' op kop, met ruim een vijfde (+21,8%) meer investeringsuitgaven in vergelijking met de periode van een jaar voorafgaand aan corona. Maar ook in de Limburgse industrie lag het investeringsbedrag heel wat hoger (+14,9%), gevolgd door de sector 'wetenschap en techniek' (+7,6%).

Ook wat de investeringen betreft deden in Limburg trouwens bijna alle sectoren aanzienlijk beter dan gemiddeld in Vlaanderen. Enkel in de Limburgse bouwsector (+1,2%) steeg het investeringsbedrag in het eerste coronajaar iets minder sterk dan gemiddeld (+2,8%). Op Vlaams niveau liepen de investeringen in de horeca, de ondersteunende diensten en in de kunst en recreatie wel veel sterker terug in vergelijking met Limburg.

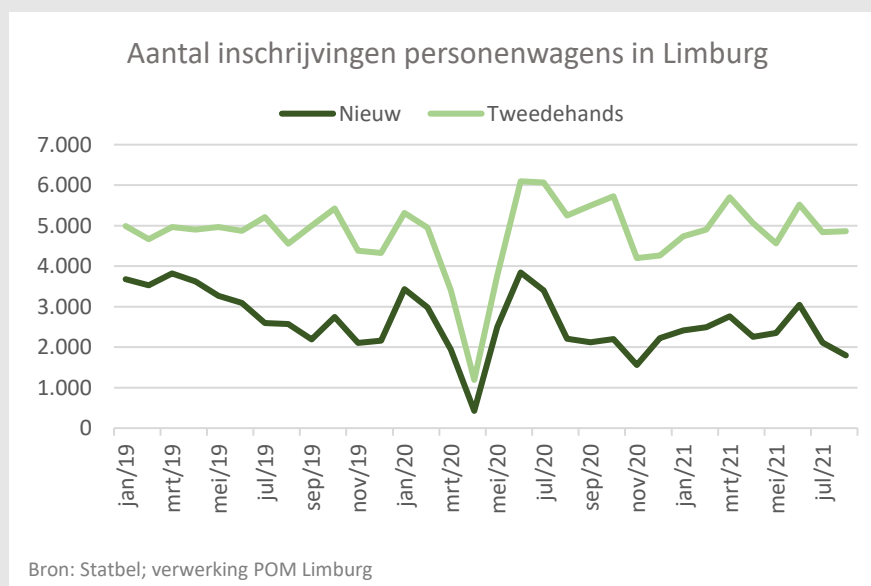
Autoverkoop

14% minder nieuwe personenwagens ingeschreven tijdens eerste coronajaar

De covidlockdowns deelden een stevige tik uit aan de automarkt in ons land. Sectorfederaties Febiac, Traxio en Renta spreken van het slechtste jaar voor de sector in 20 jaar. Vooral tijdens de eerste lockdown, in april 2020, viel het aantal inschrijvingen van nieuwe voertuigen fors terug. Garages en showrooms waren gesloten en eerder bestelde voertuigen konden niet geleverd worden aan de klanten. Tijdens de lockdown in oktober en november kon dat wel, waardoor het verlies in die maanden wat beperkter was.

Gedurende het eerste coronajaar, van april '20 tot en met maart '21, werden in Limburg 14,0% minder nieuwe personenwagens ingeschreven in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder. In Vlaanderen (-19,3%) en België (-18,4%) was de daling nog wat sterker. Bovendien blijven de gevolgen van de coronapandemie nazinderen, want door een groot gebrek aan chips draait de productie nog steeds niet op volle toeren. Hierdoor ligt het aantal inschrijvingen van nieuwe voertuigen nog steeds niet op het pré-corona niveau.

Het aantal inschrijvingen van tweedehands personenwagens bleef nagenoeg stabiel tijdens het eerste jaar corona (Limburg: +0,2%; Vlaanderen: -1,0%). Op mobiliteitsvlak zijn de fiets en de moto de grote winnaars van de coronacrisis. In Limburg werden tijdens het eerste coronajaar ruim 30% meer nieuwe motorfietsen ingeschreven dan in dezelfde periode een jaar voorheen. Het aantal nieuw ingeschreven speed pedelecs steeg met ruim 20%.

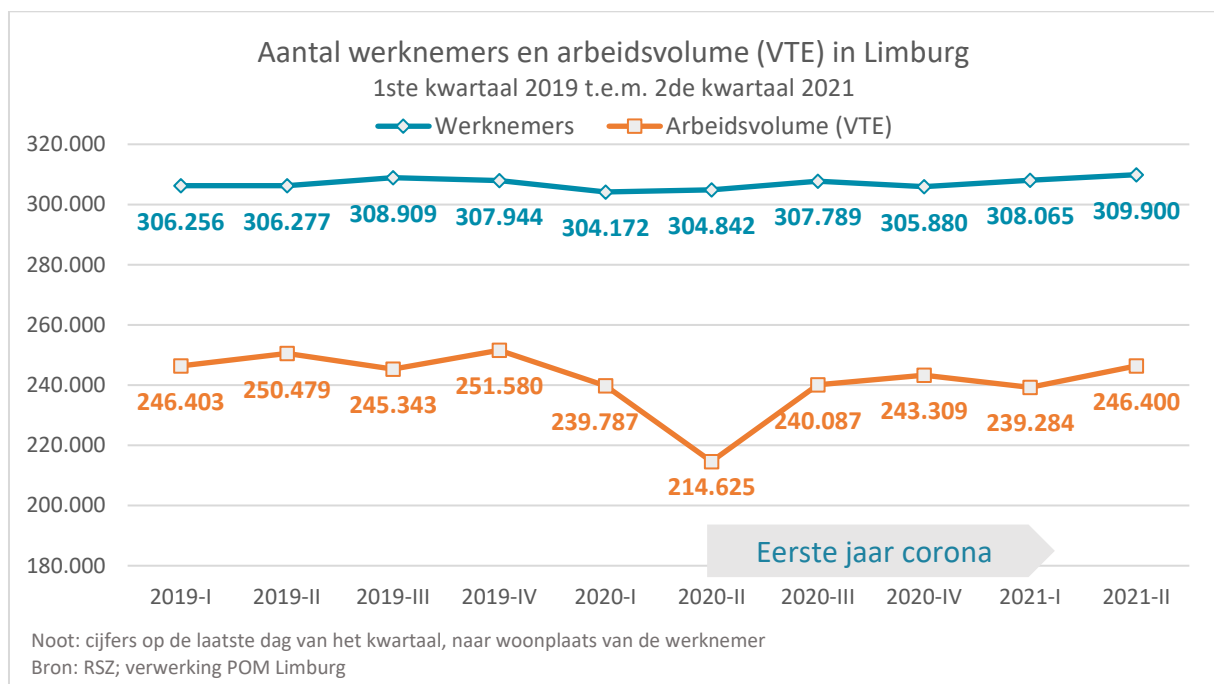
2. Impact op de arbeidsmarkt

Tewerkstelling

Aantal Limburgse werknemers bleef op niveau, maar ze werkten wel minder

De coronabeperkingen, met vaak de gehele of gedeeltelijke sluiting van bepaalde activiteitssectoren, hadden een grote impact op de loontrekkende tewerkstelling, en dan in de eerste plaats op het arbeidsvolume (het aantal gepresteerde dagen of uren). In het aantal **tewerkgestelde werknemers** op zich was de terugval immers beperkt. Op het einde van het 2de kwartaal van 2020, dus een 3-tal maanden na de uitbraak van het coronavirus en met de eerste lockdown achter de rug, waren er 304.842 Limburgers als loontrekkende aan het

werk. Dit waren er ongeveer 1.400 minder in vergelijking met een jaar eerder (2de kwartaal 2019), wat neerkomt op een lichte krimp van -0,5% op jaarbasis. Op het einde van het 1ste kwartaal van 2021 (eind maart '21) liep de Limburgse tewerkstelling terug op naar 308.065 werknemers. Dit zijn er niet alleen bijna 4.000 meer dan een jaar eerder (eind maart '20), aan het begin van de coronacrisis (+1,3% op jaarbasis), maar ook 1.800 meer dan hetzelfde moment twee jaar terug (+0,6%), toen er van corona nog geen sprake was.

Anders is het echter voor het **arbeidsvolume** dat deze werknemers verrichtten, oftewel het aantal effectief gepresteerde dagen of uren. Dankzij beschermende maatregelen als tijdelijke werkloosheid bleven werknemers wel in dienst, maar velen presteerden weinig of geen arbeid meer door de coronabeperkingen. Dat heel wat activiteiten of hele sectoren op een laag pitje stonden, vertaalde zich dan ook in een forse daling van het gepresteerde arbeidsvolume, uitgedrukt in voltijds equivalenten (VTE). Op het einde van het 2de kwartaal

2020 viel het arbeidsvolume dat de Limburgse werknemers verrichtten immers terug tot 214.625 VTE (-35.854 VTE op jaarbasis). En dat is wel een forse daling van liefst -14,3% in vergelijking met hetzelfde kwartaal van 2019. Bovendien is dit een sterkere terugval dan gemiddeld in Vlaanderen (-13,0%).

In het 3de en 4de kwartaal van 2020 werd het arbeidsvolume wel weer opgekrikt, maar in het 1ste kwartaal van 2021 (eind maart '21) lag het aantal VTE in Limburg wel nog steeds iets onder het

niveau van een jaar eerder (-0,2%), toen de eerste impact op het arbeidsvolume ook al zichtbaar werd. Ten opzichte van twee jaar terug (1ste kwartaal 2019) is de kloof nog groter: -7.000 VTE of -2,9%. Procentueel gezien is deze krimp vergelijkbaar met de trend in Vlaanderen.

Ook over het hele eerste coronajaar beschouwd liggen de trends in dezelfde lijn. Gemiddeld, over de eerste vier kwartalen na corona, kende het aantal Limburgse **werknemers** een krimp van nauwelijks -0,1% in vergelijking met het jaar voorafgaand aan corona. Dit cijfer is identiek met dit voor Vlaanderen. In West-Vlaanderen, Antwerpen en Vlaams-Brabant was de krimp net iets groter (telkens -0,2%). In Oost-Vlaanderen was er daarentegen een lichte toename van het aantal werknemers (+0,3%).

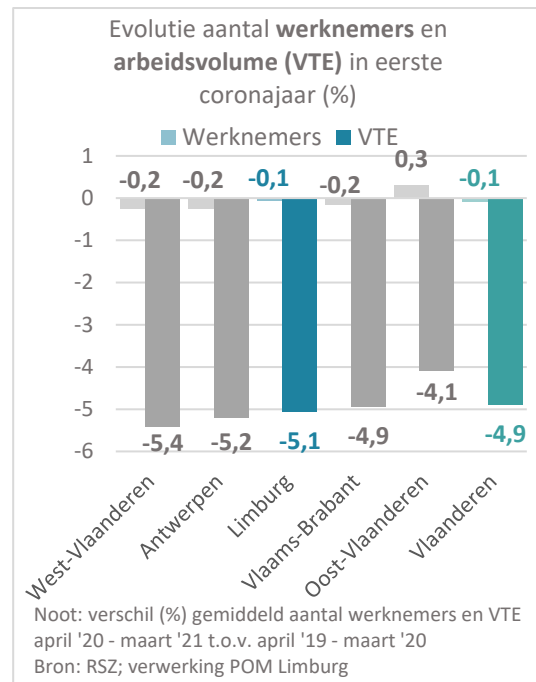
Het **arbeidsvolume**, uitgedrukt in voltijdsequivalenten, kende op jaarbasis wel een behoorlijke terugval. In Limburg (-5,1%) was de daling ook iets sterker dan gemiddeld in Vlaanderen (-4,9%). In West-Vlaanderen (-5,4%) en Antwerpen (-5,2%) nam het arbeidsvolume nog iets meer af, in Vlaams-Brabant (-4,9%) en vooral Oost-Vlaanderen (-4,1%) liep het gemiddeld aantal voltijdsequivalenten verhoudingsgewijs minder sterk terug.

Corona had, met dank aan het wijdverspreide systeem van tijdelijke werkloosheid, dus niet zozeer een negatieve impact op de tewerkstelling op zich (het aantal 'hoofden'), maar wel op de gepresteerde arbeidsvolumes.

Werkzoekenden

Toename aantal Limburgse werkzoekenden bleef beperkt

Het systeem van tijdelijke werkloosheid zorgde er ook voor dat het aantal werkzoekenden maar beperkt steeg. In het eerste jaar na de uitbraak van corona – van april '20 tot maart '21 – registreerde VDAB op maandbasis gemiddeld 28.963 werkzoekenden zonder werk (WZW) in Limburg. Dit zijn er 1.513 meer dan in dezelfde periode van 12 maanden vóór corona (april '19 tot maart '20). Procentueel gezien gaat het over een toename van 5,5%. In vergelijking met de overige vier Vlaamse provincies is dit de kleinste stijging van het aantal werkzoekenden (zie figuur).

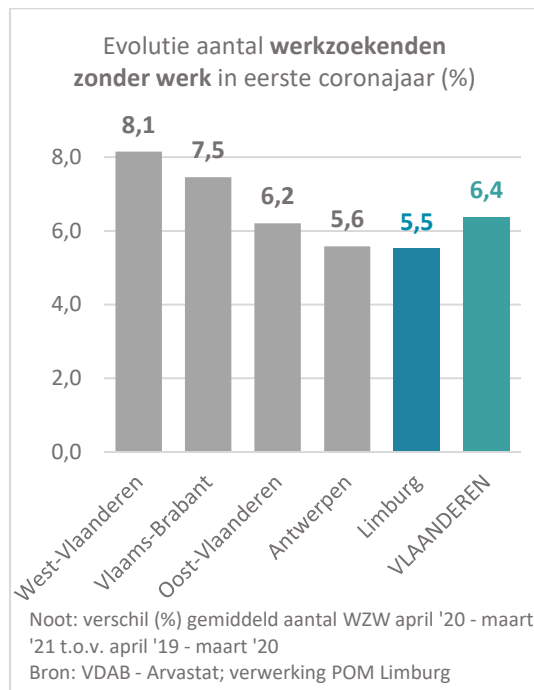
De meest recente cijfers, voor het 2de kwartaal van 2021, duiden ook op een versterkt herstel van de tewerkstelling en vooral van het gepresteerde arbeidsvolume. Het aantal Limburgse werknemers komt eind juni '21 uit op het hoogste niveau ooit gemeten door RSZ: 309.900 Limburgse werknemers. Voor het arbeidsvolume is dat (nog) niet het geval, maar het aantal voltijdsequivalenten ligt wel bijna 15% hoger dan in het 2de kwartaal van 2020, al was dat natuurlijk het 'crisiskwartaal' bij uitstek. Ten opzichte van het 2de kwartaal 2019, het vergelijkbare kwartaal 2 jaar terug, is er wel nog een kleine kloof van -1,6% in het aantal VTE.

Gemiddeld in Vlaanderen nam het aantal werkzoekenden zonder werk in het eerste jaar na corona toe met 6,4%. De provincies West-Vlaanderen (+8,1%) en Vlaams-Brabant (+7,5%) zagen hun werkzoekendenaantallen het sterkst omhoog gaan. Daarna volgen Oost-Vlaanderen (+6,2%), Antwerpen (+5,6%) en Limburg (+5,5%).

Tijdens het eerste coronajaar kwamen er vooral heel wat werkzoekenden bij in de maanden direct na de uitbraak van het virus in ons land en de daaropvolgende lockdown (april-juni '20). In de tweede helft van 2020 nam het aantal werkzoekenden aan

een trager tempo toe, al bereikte het in augustus 2020 wel het hoogste niveau in drie jaar (met bijna 30.800 werkzoekenden zonder werk).

In de eerste maanden van 2021 werd de kentering ingezet en vanaf maart nam het aantal werkzoekenden opnieuw af. Eind maart '21, één jaar na de uitbraak van corona, telde VDAB in Limburg nog 27.318 werkzoekenden zonder werk.

De afname van het aantal werkzoekenden zet zich ook door na afloop van het eerste coronajaar. Sinds april '21 viel het aantal werkzoekenden dan ook steeds verder terug. Eind oktober '21 telde VDAB in Limburg nog 23.785 werkzoekenden zonder werk. Dat is een daling van 16% ten opzichte van oktober '20. Deze daling is bovendien ook sterker dan gemiddeld in Vlaanderen (-14,8%) en eveneens de grootste afname van de vijf Vlaamse provincies, een trend die trouwens al verschillende maanden na elkaar merkbaar is.

De recente dalende trend wordt uiteraard wel mee verklaard door de vergelijking met het hogere

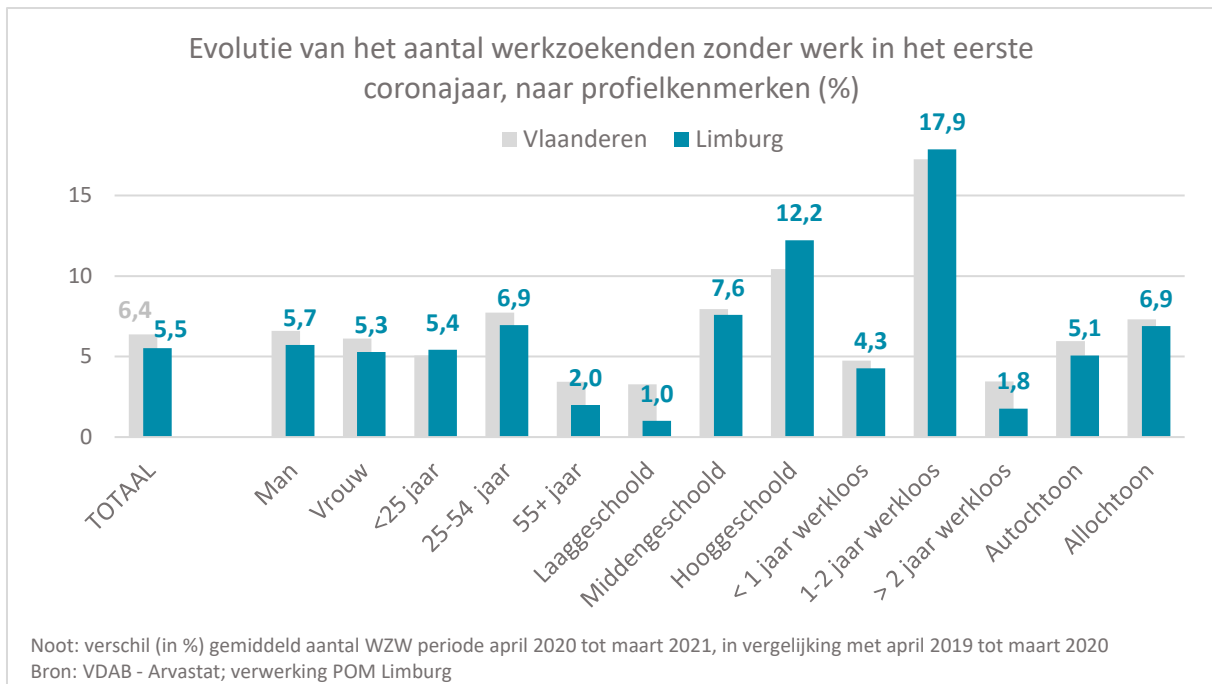
werkloosheidsniveau van het afgelopen jaar. Maar los daarvan, lag het aantal werkzoekenden in de afgelopen maanden ook fors lager dan in de zomer en het najaar van de jaren voorafgaand aan het coronajaar 2020. Kanttekening is wel dat de VDAB-cijfers geen rekening houden met de tijdelijke werklozen wegens COVID-19 (deze worden geregistreerd door de RVA; zie verder).

Vooraf toename bij langdurig werklozen en hooggeschoolden

Hoewel de Limburgse werkloosheidscijfers redelijk goed binnen de perken bleven, werden bepaalde bevolkingsgroepen toch opvallend sterker getroffen dan andere (zie figuur). Dit geldt in de eerste plaats voor werkzoekenden die tussen 1 en 2 jaar werkloos zijn, en hooggeschoolden.

Het aantal werkzoekenden dat al 1 tot 2 jaar werkloos is, steeg in het eerste jaar na corona (april '20 - maart '21) met 17,9% ten opzichte van de vergelijkbare periode van één jaar voorafgaand aan corona (april '19 - maart '20). Dit terwijl het aantal kortdurig werklozen maar met 4,3% steeg. Deze cijfers zijn aan de ene kant te verklaren doordat vaak eerst werd teruggegrepen naar het systeem van tijdelijke werkloosheid waardoor er weinig instroom was bij de kortdurig werklozen. Maar, anderzijds was er door corona ook minder uitstroom uit de werkloosheid van werkzoekenden die al een tijdje werkloos waren. Er was dus niet alleen een groep 'nieuwe werkzoekenden', degenen die al een tijd in de werkloosheid zaten geraakten er ook heel wat moeilijker uit.

Ook het aantal hooggeschoolden onder de werkzoekenden groeide sterk aan. Gemiddeld over de periode van 12 maanden na de uitbraak van corona lag het aantal hooggeschoolde werkzoekenden 12,2% hoger dan in diezelfde periode vóór corona. Ook het aantal middengeschoolde werkzoekenden (+7,6%) steeg iets meer dan gemiddeld (+5,5%). Dit geldt verder ook voor de 25- tot 54-jarigen en voor allochtone werkzoekenden (beide een toename van +6,9%).

Categorieën werkzoekenden die opvallend weinig in aantal toenamen in het eerste coronajaar zijn de 55-plussers (+2,0%), de werklozen met meer dan 2 jaar werkloosheidsduur (+1,8%) en de laaggeschoolde werkzoekenden (+1,0%).

De vaststelling dat het aantal werkzoekenden zonder werk in het eerste jaar na corona in Limburg algemeen genomen minder sterk steeg dan gemiddeld in Vlaanderen kan ook grotendeels worden doorgetrokken voor elk van de verschillende groepen werkzoekenden. Alleen de aantallen hooggeschoolde werkzoekenden en werkzoekenden met 1 tot 2 jaar werkloosheidsduur stegen in Limburg verhoudingsgewijs sterker dan in Vlaanderen. Het zijn dus vooral deze twee groepen waar de werkloosheid als gevolg van corona in Limburg toesloeg.

Werkzoekendengraad duikt naar beneden

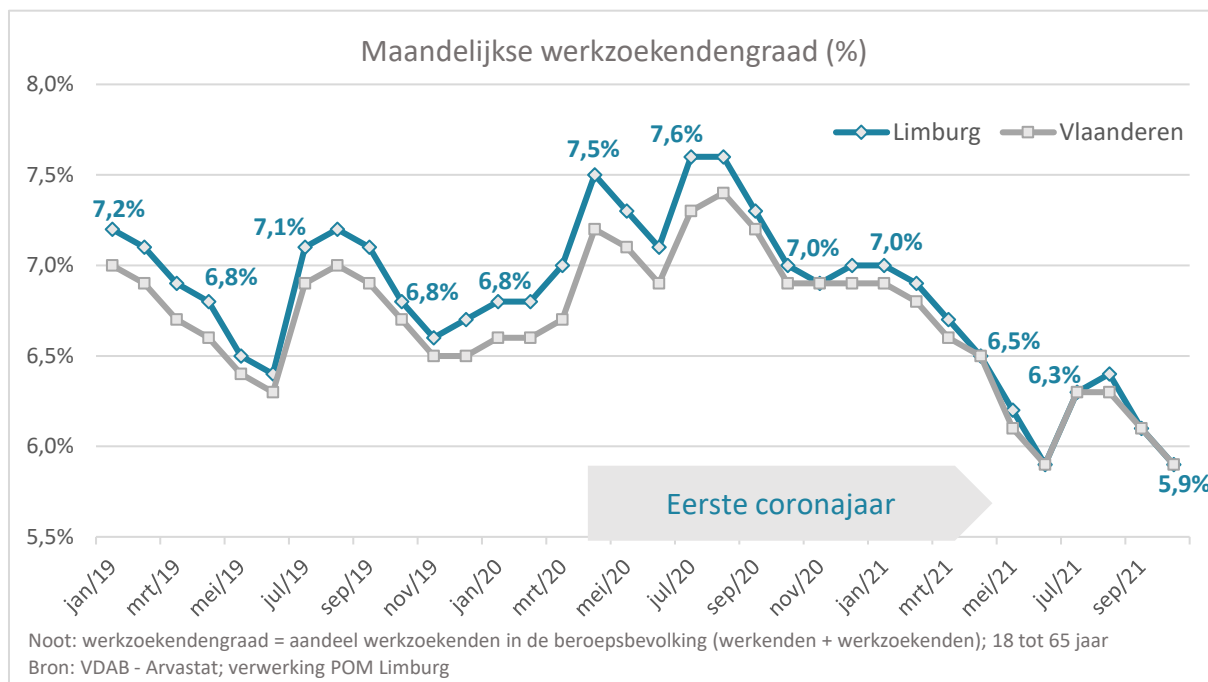
Op de Limburgse werkzoekendengraad, het aandeel werkzoekenden zonder werk in de beroepsbevolking, had corona slechts een beperkt en vooral tijdelijk effect. In april '20, een maand na de uitbraak van de coronacrisis, had Limburg een

werkzoekendengraad van 7,5%. Een jaar later, in april '21, was deze al gedaald tot 6,5%.

De loop van de grafieklijn met de maandelijkse werkzoekendengraden (zie figuur) kende thans ook twee golven. Vooral de eerste golf, tot een werkzoekendengraad van 7,5% in april '20, kan aan de economische impact van corona worden toegewezen. De tweede golf – tot 7,6% werkzoekenden in augustus '20 – is eerder te wijten aan het jaarlijks terugkerende effect van schoolverlaters die zich in de zomer inschrijven als werkzoekende bij de VDAB.

Na het eerste jaar corona, sinds het voorjaar van 2021, dook de VDAB-werkzoekendengraad in versneld tempo naar beneden, tot 5,9% in juni '21. Dit is het laagste werkloosheidsniveau sinds jaren. In de zomermaanden steeg de werkzoekendengraad naar jaarlijkse gewoonte wel weer, om in oktober '21 opnieuw uit te komen op 5,9%.

De verdere krimp van het aantal werkzoekenden en de dalende werkloosheidsgraad kondigen alvast een snelle terugkeer aan van een (zeer) krappe Limburgse arbeidsmarkt.

Tijdelijke werkloosheid

Massaal gebruik van tijdelijke werkloosheid, maar verhoudingsgewijs minder in Limburg

Het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19 was ongetwijfeld de meest beschermende economische maatregel om de werkloosheid in ons land tegen te gaan en een groot verlies aan jobs te vermijden. De maatregel werd ingevoerd in maart '20, toen de pandemie in ons land de kop op stak en België in lockdown ging. Die maand registreerde de RVA al direct 8.595 Limburgse werkgevers die een beroep deden op het nieuwe stelsel van tijdelijke werkloosheid. Samen ging het op dat moment over 85.076 werknemers uit de Limburgse bedrijven die geheel of gedeeltelijk tijdelijk werkloos werden. Ter vergelijking: in een 'normale' maand maart, in de voorgaande jaren, telde de RVA in Limburg zo'n 9.000 dossiers voor tijdelijke werkloosheid om economische redenen (dus omwille van een gebrek aan werk).

Eén maand later, in april '20, bereikte de tijdelijke werkloosheid haar maximumniveau met net geen 100.000 werknemers in Limburg. Dat betekent dat ongeveer 1 op 3 Limburgse loontrekkenden toen in tijdelijke werkloosheid zat. Tegelijkertijd betekent dit natuurlijk ook dat 2 op de 3 loontrekkenden in de provincie wel volledig aan het werk bleven, ook toen het land zogenaamd 'plat' lag.

De maandelijkse cijfers van de tijdelijke werkloosheid kenden vervolgens een verloop dat min of meer gelijk liep met de besmettingsgolven en de opeenvolgende economische beperkingen of versoepelingen. Na de eerste coronagolf viel het aantal tijdelijk werklozen terug tot 21.300 in september '20, om twee maanden later – als gevolg van de 2de golf – opnieuw op te klimmen tot 38.300.

Deze schommelingen worden weliswaar uitgevlakt in de gecumuleerde cijfers voor het hele eerste coronajaar. Over de tijdsperiode van de eerste 12 maanden waarin het stelsel van tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19 mogelijk was (we beschouwen hier de periode maart '20 - februari '21), maakten gemiddeld precies 6.000 Limburgse **werkgevers** gebruik van de nieuwe regeling. Dit komt overeen met 13,9% van alle werkgevers met tijdelijke werkloosheid in Vlaanderen. Hiermee zijn de Limburgse werkgevers iets oververtegenwoordigd binnen Vlaanderen (waar ze ongeveer 13,2% uitmaken van de totale werkgeverspopulatie).

Het aantal **werknemers** dat bij deze Limburgse bedrijven geheel of gedeeltelijk op tijdelijke werkloosheid stond, bedroeg in het eerste coronajaar

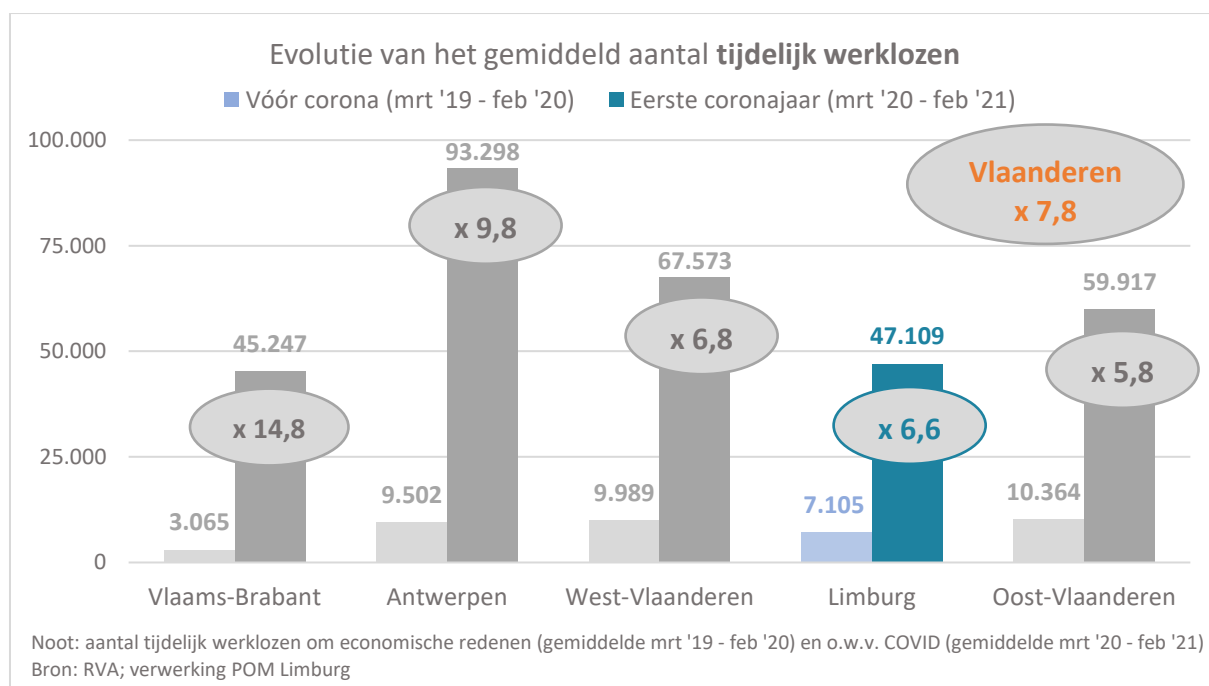
gemiddeld 47.109 per maand. Dit is 6,6 keer meer dan het gemiddeld aantal dossiers voor economische werkloosheid in de periode van 12 maanden vóór de uitbraak van het coronavirus (maart '19 - februari '20) (zie figuur). Gemiddeld in Vlaanderen vermenigvuldigde het aantal tijdelijk werklozen met factor 7,8. Limburgse werknemers werden verhoudingsgewijs dus minder vaak op tijdelijke werkloosheid geplaatst dan elders in Vlaanderen.

Enkel in Oost-Vlaanderen (x 5,8) nam het aantal tijdelijk werklozen minder sterk toe dan in Limburg (x 6,6). In de provincie Antwerpen werden bijna 10 keer meer tijdelijk werklozen geteld, in Vlaams-Brabant zelfs bijna 15 keer meer.

Dat Limburgse werkgevers relatief genomen minder vaak teruggrepen naar de COVID-regeling voor tijdelijke werkloosheid blijkt ook uit het aandeel Limburgse werknemers in de totale groep van tijdelijk werklozen in Vlaanderen: in het jaar vóór corona was dit 17,3% van het Vlaamse totaal, in het

eerste coronajaar was dit 15,0% binnen de regeling voor COVID-19.

Na het eerste coronajaar, en parallel met het terugschroeven van de economische en maatschappelijke beperkingen in het voorjaar van 2021, begon ook de afbouw van de tijdelijke werkloosheid. Tussen april en augustus '21 daalde het aantal tijdelijk werklozen in Limburg met ruim 21.500, tot net onder de kaap van 15.000 tijdelijk werklozen in augustus '21. Wel verloopt de recente afbouw verhoudingsgewijs iets langzamer dan gemiddeld in Vlaanderen. Tussen april en augustus daalde het aantal tijdelijk werklozen in Limburg met 59% (-21.500 werknemers op vier maanden tijd). Dit is procentueel gezien de op één na traagste afbouw van de vijf Vlaamse provincies (na Oost-Vlaanderen met -57%). Gemiddeld in Vlaanderen viel het aantal tijdelijk werklozen tussen april en augustus terug met 63%. In West-Vlaanderen (-67%) was de daling het sterkst.

Industrie en administratieve diensten deden vaakst beroep op tijdelijke werkloosheid

Achter de globale cijfers van de tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19 gaan heel wat sectorale trends schuil. Zo deden de Limburgse industrie en de sector van de 'administratieve en ondersteunende diensten' het vaakst beroep op de beschermingsmaatregel. Gemiddeld over de eerste 12

maanden van de COVID-regeling voor tijdelijke werkloosheid deden 12.640 werknemers uit de administratieve diensten er beroep op. Dit was meer dan een kwart (26,8%) van alle Limburgse werknemers in tijdelijke werkloosheid. In de industrie ging het over gemiddeld 10.240 werknemers, oftewel meer dan 1 op 5 (21,7%) van alle tijdelijk werklozen in de provincie in het eerste coronajaar. Voor

beide sectoren is dat een behoorlijk groter percentage dat wat men zou verwachten op basis van hun aandeel in de reguliere tewerkstelling (respectievelijk 12% en 15%).

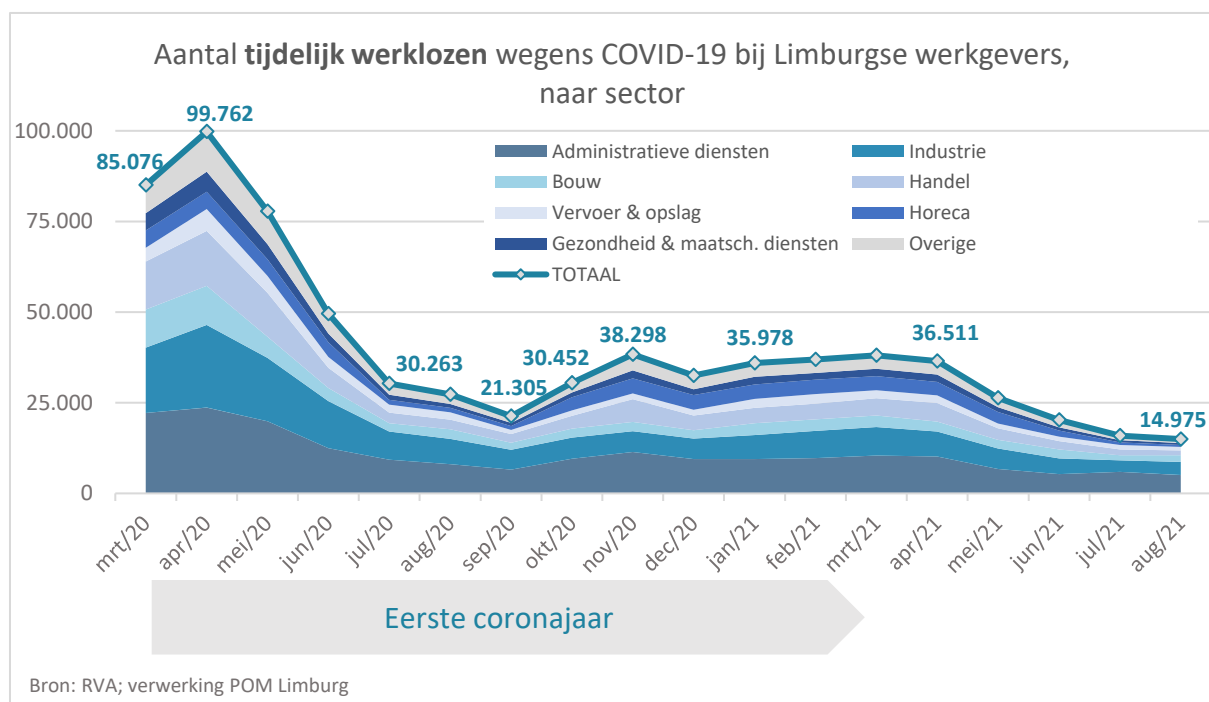
Op de derde plaats komt de groot- en kleinhandel met een gemiddeld aantal van 6.380 werknemers, of een aandeel van 13,5% van alle Limburgse tijdelijk werklozen. Dit is nog net iets meer dan het aandeel van de handel in de reguliere tewerkstelling (12%). Verder waren ook de bouw (4.284 werknemers) en de horeca (3.462 werknemers) oververtegenwoordigd in de tijdelijke werkloosheid.

In bepaalde sectoren kende de tijdelijke werkloosheid doorheen het eerste coronajaar ook een volatieler verloop dan in andere. Vooral in de horeca en de handel was dit sterk gelinkt aan het verloop van de coronamaatregelen. Waar de horecasector aan het begin van de coronacrisis goed was voor ongeveer 5% van alle tijdelijke werklozen in Limburg, steeg hun aandeel als gevolg van de tweede coronagolf tot ruim 12% op het einde van 2020. Dat betekent daarom niet dat er toen meer tijdelijke werklozen bijkwamen in de horeca, wel dat andere sectoren minder getroffen werden door de tweede golf en hun (aandeel in de) tijdelijke werkloosheid sneller afgebouwd zagen. Ook de handel zat in die zin in hetzelfde schuitje. Hun aandeel in de tijdelijke werkloosheid steeg van ongeveer 10% in de zomer van 2020 naar ongeveer 15% in november-december '20.

Voor de industrie geldt het omgekeerde. De Limburgse industriële bedrijven bouwden hun tijdelijke werkloosheid in de tweede coronagolf immers af, zowel in aantal als in aandeel (binnen de totale tijdelijke werkloosheid). In de eerste zes maanden van de coronacrisis kwam nog ongeveer een kwart van alle Limburgse tijdelijk werklozen uit de industrie, tijdens de tweede golf was dit nog maar 16%.

Tot slot zijn er ook een aantal omvangrijke sectoren waarin de tewerkstelling niet of nauwelijks werd belemmerd door de coronabeperkingen. Daar kwam tijdelijke werkloosheid wegens corona dan ook weinig voor. Het gaat dan over de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, het onderwijs of de openbare besturen. Deze sectoren zijn in verhouding tot hun tewerkstellingsaandeel dan ook ver ondervertegenwoordigd in de tijdelijke werkloosheid.

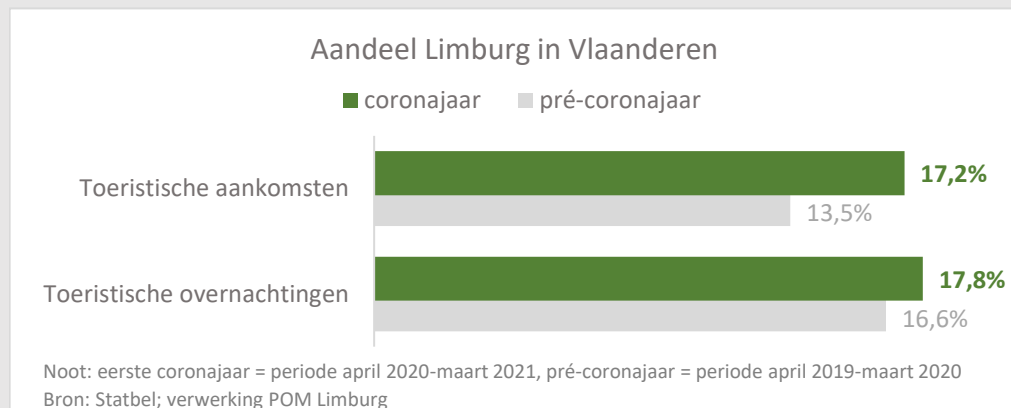
De versoepelingen van de coronamaatregelen sinds het voorjaar van 2021 weerspiegelen zich het sterkst in de meest coronagevoelige sectoren. Zo nam het aantal tijdelijk werklozen in de horeca en in de amusementssector in de zomermaanden fors af (tot nog een 540-tal in augustus '21 in de horeca, en nog slechts enkele tientallen in de kunst en recreatie). Ook in de handel liep de tijdelijke werkloosheid sinds het voorjaar sterk terug (tot ongeveer 1.300 in augustus '21).

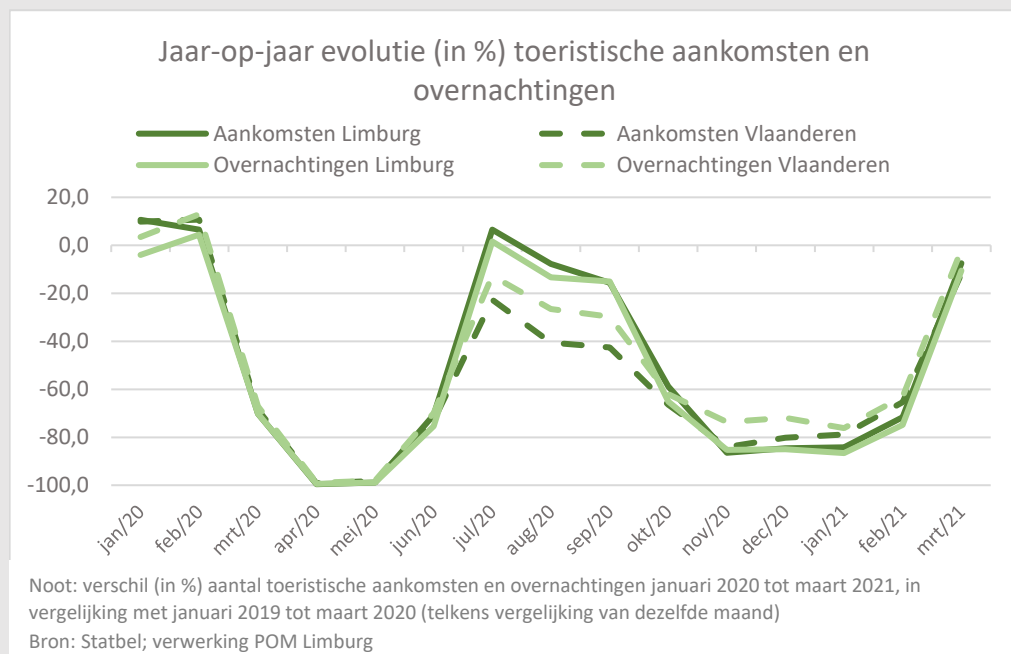
Toerisme

Moelijk jaar, maar Limburgs toerisme won marktaandeel

In economisch opzicht was de vrijetijdsector één van de grootste slachtoffers van de coronapandemie. Dat wordt ook duidelijk in de toeristische cijfers van het eerste coronajaar (april '20 - maart '21). In vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder daalde het aantal toeristische aankomsten in Limburg met 55,1% en het aantal toeristische overnachtingen met 51,2%. Gemiddeld in Vlaanderen waren de cijfers nog wat slechter. Hoewel de sector het ook in Limburg zwaar te verduren kreeg, verbeterde de provincie hierdoor wel haar positie als toeristische trekpleister binnen Vlaanderen. Zo was Limburg over de periode van de eerste 12 maanden sinds corona goed voor 17,2% van alle toeristische aankomsten in Vlaanderen en 17,8% van alle overnachtingen. In het pré-coronajaar was dat nog respectievelijk 13,5% en 16,6% (zie figuur).

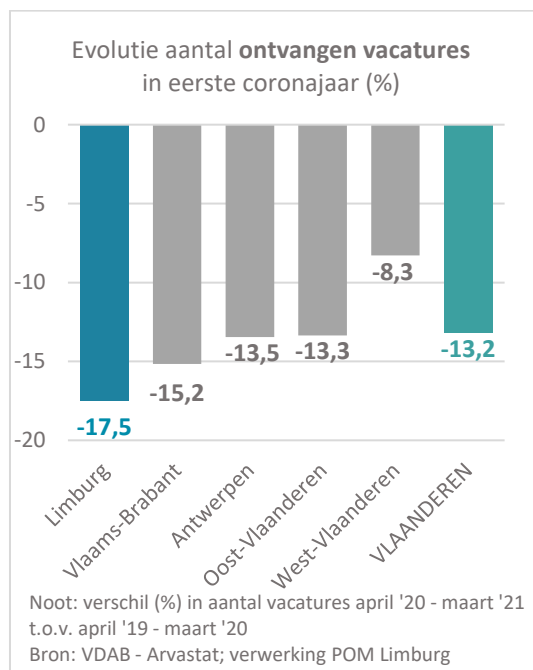
Wanneer het virus opflakkerde en de overheidsmaatregelen werden verstrengd, weerspiegelde zich dat onmiddellijk in de toeristische cijfers. Zo viel de toeristische activiteit haast stil tijdens de 1ste en 2de coronagolf (zie figuur). In de zomer van 2020 veerde het toerisme wel sterk op na de desastreuze eerste coronagolf. Opvallend is dat vooral het Limburgse verblijfs-toerisme erg in trek was. Door de beperkingen op reizen naar het buitenland, kozen landgenoten massaal voor een vakantieverblijf in Limburg. De tweede golf had dan weer een iets grotere impact in Limburg dan in Vlaanderen. De verplichte sluiting van vakantieparken en campings, die in Limburg talrijk aanwezig zijn, is een belangrijke verklaring hiervoor.

Vacaturemarkt

Aantal vacatures viel in Limburg sterker terug dan in de rest van Vlaanderen

Als gevolg van de coronacrisis liep het aantal vacatures bij de Limburgse ondernemingen behoorlijk terug, al viel de vacaturemarkt zeker niet helemaal stil. In het eerste jaar na de uitbraak van corona – van april '20 tot maart '21 – ontving de VDAB in totaal 27.800 vacatures van Limburgse bedrijven. Dit zijn er bijna 5.900 minder dan in dezelfde periode van 12 maanden vóór corona (april '19 tot maart '20). Procentueel gezien gaat het in Limburg over een daling van –17,5%. In vergelijking met de overige vier Vlaamse provincies was dit wel de grootste terugval in het aantal ontvangen vacatures. Gemiddeld in Vlaanderen kromp de vacaturemarkt in het eerste coronajaar met –13,2%. De provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen kenden een terugval in dezelfde grootteorde. In West-Vlaanderen was de vacaturekrimp verhoudingsgewijs het kleinst (–8,3%).

Vooraf in de eerste maanden van de coronacrisis (april en mei '20) viel het aantal vacatures fors terug, met in mei '20 bijna een halvering van het aantal ontvangen vacatures in Limburg in vergelijking met mei '19. Na één jaar corona kwam opnieuw de voorbode van een terug aantrekkende vacaturemarkt. In maart '21 lag het aantal vacatures op het hoogste niveau sinds lang (3.169 vacatures). En dat niet alleen ten opzichte van maart '20 (+30,5%), maar ook ten opzichte van maart in het jaar 2019 (+16%).

Het aantrekken van de vacaturemarkt komt pas goed tot uiting in de meest recente maanden, na het eerste coronajaar. In april en mei '21 nam het aantal vacatures in Limburg toe met bijna 70% op jaarbasis. In de zomermaanden van 2021 noteerde VDAB stijgingspercentages van 55% tot 60% op jaarbasis. Deze hoge groeicijfers kennen een dubbele verklaring. Enerzijds worden de vacaturecijfers natuurlijk vergeleken met de periode na de eerste coronagolf, toen er nog een terugval was in het aantal vacatures. Maar daarnaast is er ook een forse reële toename van het aantal vacatures, ook ten opzichte van vóór de coronacrisis. Zo lag het aantal Limburgse vacatures in oktober '21 bijvoorbeeld ook 23% hoger dan in oktober '19. In heel Vlaanderen is dit zelfs 29%. Dit zijn dus opnieuw duidelijke signalen van het economisch herstel, en vooral van de grote vraag naar arbeidskrachten. Kanttekening is wel dat ook het herstel van de vacaturemarkt in Limburg iets trager verloopt dan gemiddeld in Vlaanderen.

Vacaturemarkt in de zakelijke dienstverlening kende sterkste terugval

Ook de slinkende vacaturemarkt in het eerste coronajaar (–17,5%) is er één in verschillende snelheden, afhankelijk van sector tot sector. De grootste terugval was er in de zakelijke dienstverlening (zie figuur). Vanuit deze sector ontving VDAB in Limburg over de gehele periode van 12 maanden na de uitbraak van het coronavirus (april '20 - maart '21) precies 3.711 vacatures. Dat waren er bijna 2.200 minder dan in diezelfde periode een jaar eerder, wat neerkomt op een daling van –37,2%. In absolute aantallen was de afname echter nog iets groter in de maatschappelijke dienstverlening (–2.500 vacatures of –35,7%). In beide sectoren, zowel de zakelijke als maatschappelijke dienstverlening, was de terugval in vacatures verhoudingsgewijs ook groter dan gemiddeld in Vlaanderen.

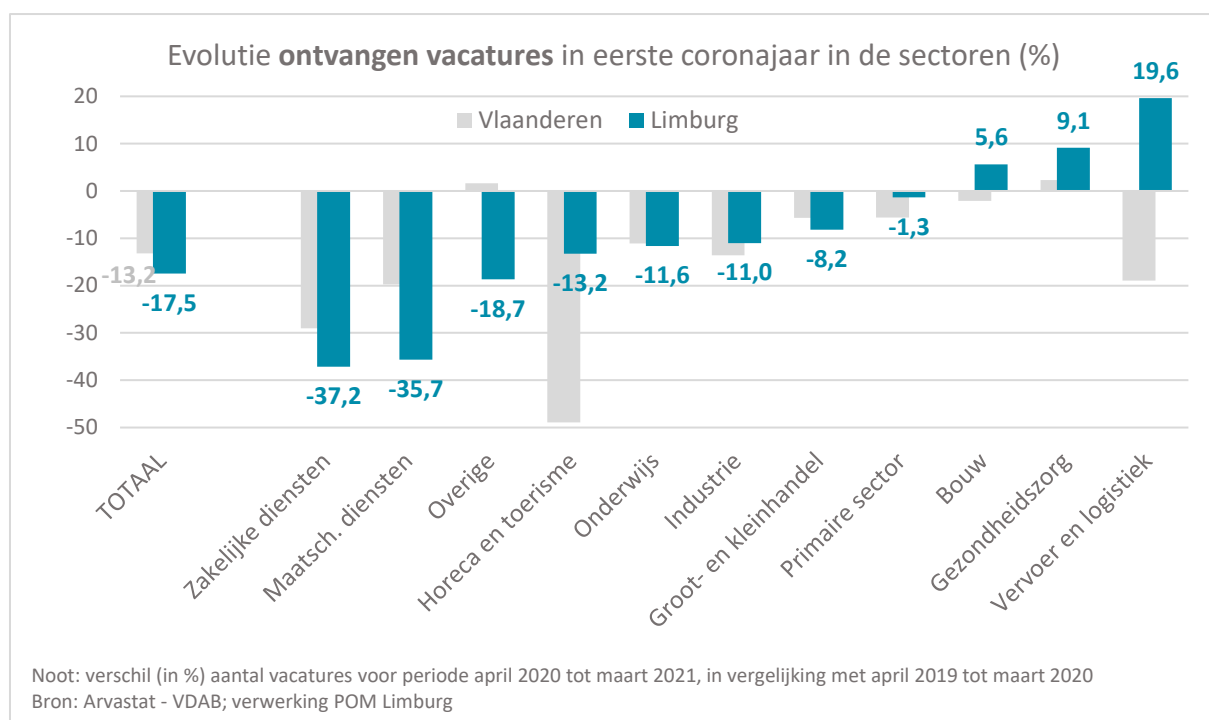
Helemaal omgekeerd is de trend in de horeca- en toerismesector, waar de vacaturemarkt procentueel gezien heel wat minder kromp dan gemiddeld in Vlaanderen. In Limburg slonk het aantal ontvangen vacatures er in het eerste coronajaar met –13,2% ten opzichte van het voorafgaande jaar (van 1.201 naar 1.050 vacatures). In Vlaanderen

was dat met bijna de helft (-48,9%). Tijdens de eerste lockdown viel de vacaturemarkt in de sector nagenoeg stil in heel Vlaanderen, maar in Limburg verloor de vraag naar arbeidskrachten voor de horeca en toerisme in februari-maart '21 echter veel sterker op dan gemiddeld in Vlaanderen. Dit temperde de negatieve groeicijfers voor de sector in Limburg dan ook sterk.

Ook in de industrie was de vacaturekrimp minder uitgesproken (-11,0% in Limburg). In drie sectoren nam het aantal vacatures in het eerste coronajaar nog toe: in de bouw (+5,6%), de gezondheidszorg (+9,1%) en vervoer en logistiek (+19,6%). Vooral

voor deze laatste sector is de groei opmerkelijk, aangezien het aantal vacatures er op Vlaams niveau wel met ongeveer een vijfde op achteruitging.

Sinds het voorjaar van 2021 is er opnieuw een fors stijgende vraag naar arbeidskrachten in elk van de bedrijfssectoren. Zo liggen de recente vacature-niveaus niet alleen hoger in vergelijking met het eerste coronajaar (wat gezien de economische dip vrij logisch is). Ook in vergelijking met het 2de en 3de kwartaal van 2019, toen van corona nog geen sprake was, liggen de vacaturecijfers fors hoger, en dat vooral in de primaire sector, de horeca, de gezondheidszorg en de industrie.

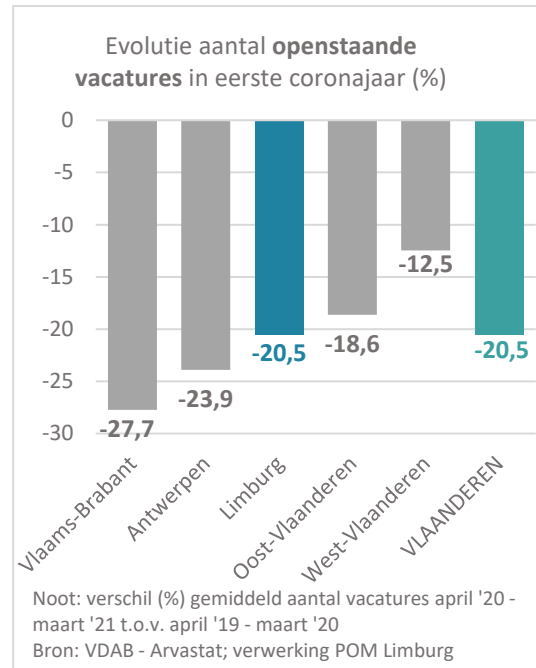
Een vijfde minder openstaande vacatures

Het lager aantal vacatures dat VDAB ontving in het eerste coronajaar vertaalde zich ook in een daling van het aantal vacatures dat bleef openstaan. De vraag naar nieuwe arbeidskrachten nam sowieso al af, maar openstaande vacatures bij bedrijven werden als gevolg van de coronabeperkingen ook vaak geannuleerd, vooral in de eerste maanden na de uitbraak van corona. Dit maakt dat het gemiddeld aantal vacatures dat in het eerste jaar na corona maandelijks in Limburg openstond (namelijk 4.480), ongeveer een vijfde (-20,5%) lager lag dan in het jaar voorafgaand aan corona (toen waren het er 5.637). Procentueel gezien is dit een

vergelijkbare krimp dan gemiddeld in Vlaanderen. Ook ten opzichte van de andere provincies neemt Limburg hiermee een middenpositie in (zie figuur). In Vlaams-Brabant nam het aantal openstaande vacatures het meest af (-27,7%). In West-Vlaanderen was de terugval relatief beperkt (-12,5%).

Opnieuw viel het aantal openstaande vacatures vooral in de eerste maanden van de coronacrisis (mei en juni '20) sterk terug. Op het einde van het eerste coronajaar, tegen maart '21, lag het aantal openstaande vacatures opnieuw op het niveau van voor de pandemie.

Na het eerste coronajaar, vanaf het voorjaar van 2021, trok de vraag naar arbeidskrachten opnieuw fors aan en stonden weer vele vacatures bij Limburgse bedrijven open. Het aantal openstaande vacatures bij VDAB steeg sindsdien dan ook fors boven het précrisisniveau uit. Tegen het najaar lag het aantal openstaande vacatures zelfs op het hoogste niveau sinds jaren, zowel in Limburg (8.446 openstaande vacatures eind oktober '21) als in de rest van Vlaanderen. De (onvervulde) vraag naar arbeidskrachten lijkt dus groter dan ooit.

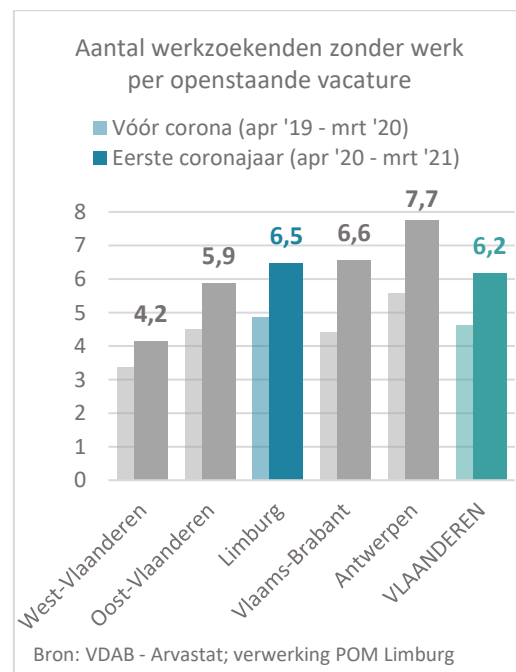
Krapte

Arbeidsmarktkrapte bleef overeind (en neemt aan sneltempo toe)

De kleinere vraag naar arbeidskrachten in combinatie met het toenemende aantal werkzoekenden zorgde ervoor dat de krapte op de arbeidsmarkt in het eerste coronajaar minder nijpend was. In de eerste 12 maanden na de uitbraak van corona – van april '20 tot en met maart '21 – telde de VDAB in Limburg gemiddeld 6,5 werkzoekenden zonder werk per openstaande VDAB-vacature. In het voorafgaande jaar waren dat er slechts 4,9.

Ook hiermee neemt Limburg opnieuw een tussenpositie in van de Vlaamse provincies (zie figuur). West-Vlaanderen kende nog steeds bij uitstek de meest krappe arbeidsmarktsituatie (4,2 werkzoekenden per openstaande vacature) en de provincie Antwerpen de minst krappe (7,7). Gemiddeld in Vlaanderen waren er in het eerste coronajaar 6,2 werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature, nog iets minder dan in Limburg.

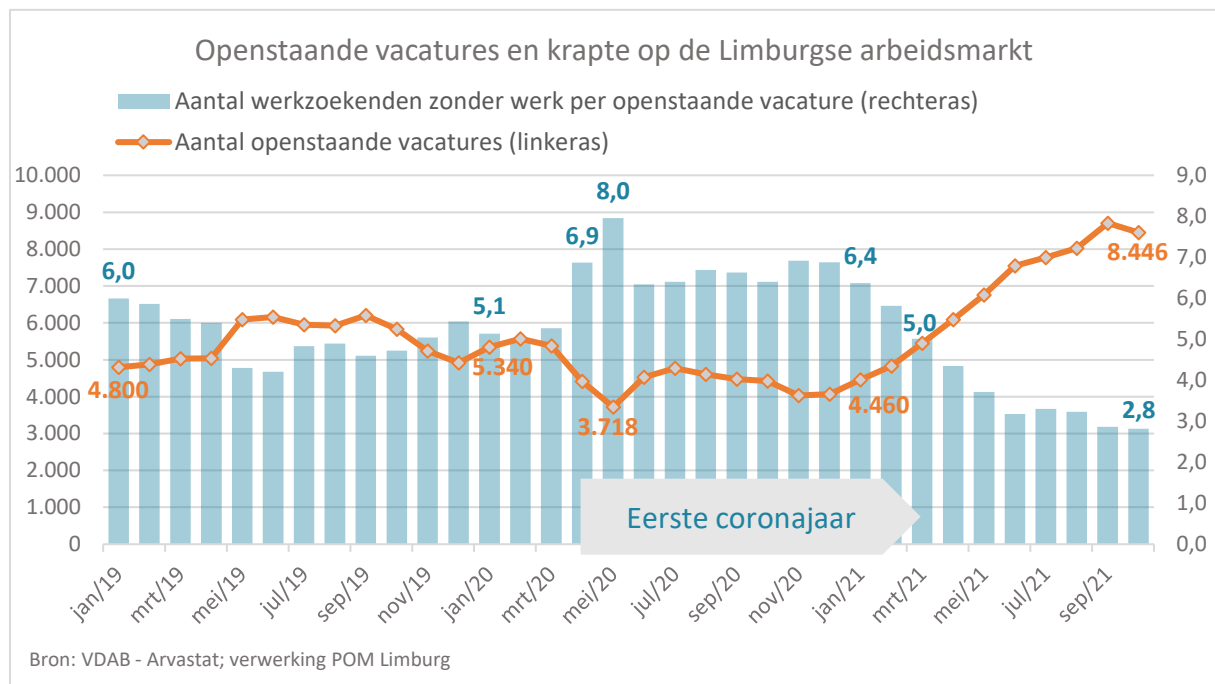
Deze gemiddelden werden wel vooral omhoog gestuwd door de hoge cijfers in de eerste lockdown-periode. Zo telde Limburg in april en mei '20 respectievelijk 6,9 en 8 werkzoekenden per openstaande vacature. Naar het einde van het eerste jaar corona liep de indicator al aardig terug, tot 5 werkzoekenden per vacature in maart '21.

De situatie van een meer 'ontspannen' Limburgse arbeidsmarkt was, net zoals in de rest van Vlaanderen, dan ook maar van korte duur. Na het eerste coronajaar hervatte de trend naar een meer en meer krappe arbeidsmarkt in een bijzonder snel tempo. In oktober '21 waren er in Limburg nog maar 2,8 werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature (zie figuur). Dit is het gevolg

van zowel de blijvende terugval in het aantal werkzoekenden, als de forse toename van het aantal openstaande vacatures, tot liefst 8.446 openstaande vacatures in oktober '21.

Het mag duidelijk zijn dat deze snelle evolutie de uitdagingen verscherpt om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op elkaar af te stemmen.

3. Impact op ondernemerschap

Crisis overbruggingsrecht

Meer dan een vijfde van de Limburgse zelfstandigen vroeg steun aan

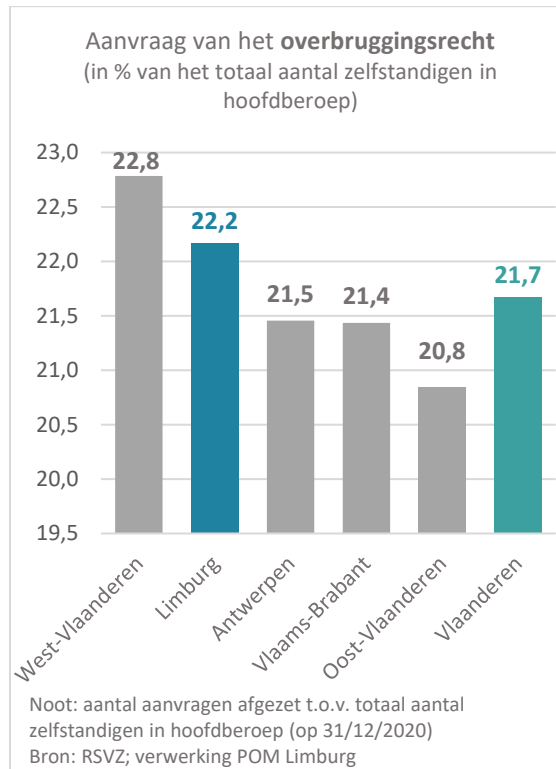
De uitbreiding van het crisis overbruggingsrecht voor zelfstandigen was, naast de tijdelijke werkloosheid voor werknemers, een belangrijke maatregel om de economische gevolgen van de pandemie zo klein mogelijk te houden. In het verleden kon het overbruggingsrecht al ingeroepen worden bij een faillissement of bij een noodgedwongen sluiting door overmacht (bv. bij brand of natuurrampen). Dit recht werd met het oog op de

coronabeperkingen uitgebreid. Zelfstandigen konden een compensatie aanvragen wanneer ze een omzetverlies leden van minstens 40% ten opzichte van dezelfde maand een jaar voordien.

Tijdens het eerste jaar van de crisis (april '20 - maart '21) deden op maandbasis gemiddeld bijna 12.600 zelfstandigen in Limburg beroep op het overbruggingsrecht. Dit komt neer op 22,2% van het aantal zelfstandigen in hoofdberoep⁴, het op

⁴ Het merendeel van de premies wordt aangevraagd door zelfstandigen in hoofdberoep, maar ook zelfstandigen in bijberoep of na hun pensioen kunnen beroep doen op de premie mits zij een grensbedrag aan sociale bijdrage betaalden.

één na hoogste aandeel van de Vlaamse provincies. Enkel in West-Vlaanderen (22,8%) vielen verhoudingsgewijs nog iets meer zelfstandigen terug op het crisis overbruggingsrecht. Gemiddeld in Vlaanderen ging het over 21,7% van de zelfstandigen.⁵

In het begin van de coronacrisis, tijdens het 2de kwartaal van 2020, vroeg het hoogste aantal zelfstandigen steun aan. Dit hoeft op zich niet te verbazen aangezien de economische activiteiten waarin veel zelfstandigen actief zijn, geheel of gedeeltelijk stil lagen als een gevolg van de eerste lockdown. Vier op tien Limburgse zelfstandigen (40,2%) vroeg in die beginperiode een crisis overbruggingskrediet aan. Gemiddeld in Vlaanderen was deze groep quasi vergelijkbaar in omvang (39,0%).

Tijdens de tweede lockdown, in het 4de kwartaal van 2020 en in het 1ste kwartaal van 2021, maakten minder Limburgse zelfstandigen gebruik van het crisis overbruggingsrecht (respectievelijk 18,1% en 16,7%). Deze lockdown was dan ook minder streng dan de eerste. Vooral contactberoepen en ondernemers actief in de handel, horeca en evenementen moesten toen opnieuw de deuren sluiten of hun activiteiten inperken.

Na het eerste jaar van de coronacrisis daalt het aantal zelfstandigen dat gebruik maakt van het crisis overbruggingsrecht verder. In het 2de kwartaal van 2021 vroeg nog maar 12,5% van de Limburgse zelfstandigen in hoofdberoep deze steun aan. In Vlaanderen was dit een vergelijkbaar aandeel (12,4%).

Starters

Startend Limburgs ondernemerschap bleef in de lift

De crisis bracht voor ondernemers een nieuwe onvoorspelbare economische situatie met zich mee, al had dit weinig impact op het startend ondernemerschap. Zo steeg zowel in Limburg als in de rest van Vlaanderen het aantal startende ondernemingen tijdens het eerste jaar van de coronacrisis (april '20 - maart '21) in vergelijking met dezelfde periode het jaar voordien. Limburg telde 8,4% meer startende ondernemers en kende hiermee de op één na hoogste stijging van de Vlaamse provincies. Enkel Vlaams-Brabant (+9,0%) deed beter. In West-Vlaanderen was de toename eerder beperkt (+2,3%). Gemiddeld in Vlaanderen steeg het aantal starters met 6,1%.

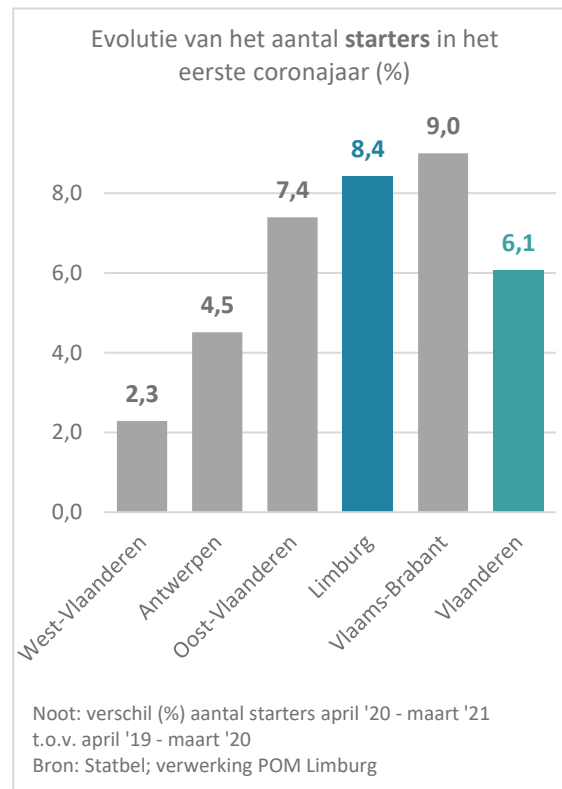
In het 2de kwartaal van 2020, gedurende de eerste lockdown, was er echter wel een sterke daling van het aantal startende ondernemers in Limburg: -17,3% in vergelijking met het 2de kwartaal van 2019. Deze daling is iets kleiner dan gemiddeld in Vlaanderen (-18,9%). Het ondernemersklimaat was, als gevolg van de coronabeperkingen, tijdens deze periode duidelijk ongunstig voor nieuwe ondernemers. In het 3de kwartaal, na de eerste lockdown, vonden ondernemers opnieuw de moed en grepen de kans om hun idee te operationaliseren. Tijdens dit kwartaal waren er dan ook een stuk meer Limburgse starters dan in hetzelfde kwartaal in 2019 (+25,6%). Gemiddeld in Vlaanderen was de groei toen minder sterk (+20,1%). Startende onder-

⁵ De cijfers over het overbruggingsrecht worden als voorlopig beschouwd omdat nog altijd aanvragen kunnen worden ingediend, maar ook dossiers kunnen worden ingetrokken.

nemers hebben duidelijk gewacht tot de coronabeperkingen soepeler werden en het economische leven terug herstelde om hun zaak op te starten.

Ook tijdens het 4de kwartaal van 2020 en het 1ste kwartaal van 2021, de periode van de tweede lockdown, zette deze trend zich verder en nam het aantal starters zowel in Limburg als in Vlaanderen toe in vergelijking met een jaar voorheen. De coronabeperkingen waren gedurende deze lockdownperiode minder streng, waardoor het economisch interessanter was voor startende ondernemers dan tijdens de eerste lockdown.

Ook na het eerste jaar van de coronacrisis, sinds het voorjaar van 2021, zit het startend ondernemerschap verder in de lift. In het 2de kwartaal van 2021 steeg het aantal Limburgse starters met meer dan de helft (+53,1%) in vergelijking met hetzelfde kwartaal vorig jaar. Deze sterke stijging is te verklaren door de vergelijking met de lage cijfers uit de eerste lockdownperiode, maar ook in vergelijking met twee jaar geleden is er een toename van meer dan een kwart (+26,6%). Gemiddeld in Vlaanderen volgen de starters dezelfde trend als in Limburg (+54,4% t.o.v. vorig jaar en +25,3% t.o.v. 2 jaar geleden).

Faillissementen en stopzettingen

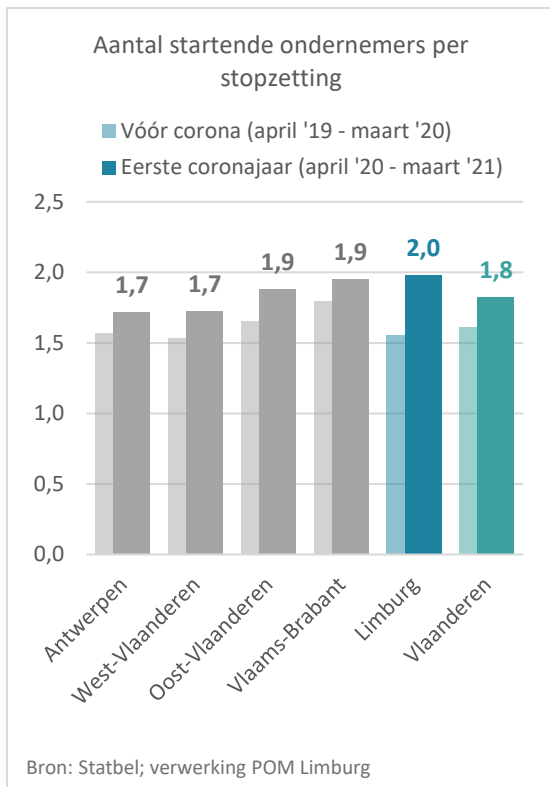
Golf van faillissementen afgewend

Naast de uitbreiding van het crisis overbruggingsrecht was ook het moratorium op faillissementen een belangrijke beschermende maatregel voor ondernemingen. Dit moratorium zorgde ervoor dat economisch gezonde bedrijven beschermd werden tegen inbeslagname en faillissementen die het gevolg waren van de economische beperkingen tijdens de coronaperiode. Door deze maatregel geven de cijfers van het aantal faillissementen en stopzettingen echter geen reëel beeld van het economische klimaat.

Ondanks het moratorium zijn er toch faillissementen uitgesproken tijdens de coronaperiode maar veel minder dan gewoonlijk. Tijdens het eerste coronajaar (april '20 - maart '21) daalde het aantal faillissementen, in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder, in Limburg sterker dan gemiddeld in Vlaanderen (respectievelijk -43,3% en -34,1%) en het sterkst van de Vlaamse provincies.

Ook in het totaal aantal schrappingen (faillissementen en vrijwillige stopzettingen) is de daling het sterkst in Limburg, nl. -11,4% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Gemiddeld in Vlaanderen was de daling -3,4%. Enkel in Vlaams-Brabant was er een lichte stijging van het aantal schrappingen (+3,3%).

De toename van het aantal starters en de daling van het aantal stopzettingen gedurende het eerste coronajaar, zorgden ervoor dat Limburg gemiddeld dubbel zoveel startende ondernemers telde dan stopzettingen. Dit is meer dan in de andere Vlaamse provincies. Gemiddeld in Vlaanderen waren er 1,8 keer meer startende ondernemingen dan stopzettingen. In vergelijking met een jaar eerder (april '19 - maart '20) zit de ratio van het aantal starters ten opzichte van het aantal stopzettingen zowel in Limburg als in de andere Vlaamse provincies in de lift.

De leefsituatie van de Vlaming tijdens de coronacrisis

Een bloemlezing van enkele resultaten uit de Vlaamse COVID-19 bevraging

Tijdens de crisis is er veel veranderd in het dagelijks leven van heel wat Vlamingen. Om deze nieuwe situatie in beeld te brengen, organiseerde de Vlaamse overheid een bevraging bij haar burgers over hun leefsituatie tijdens de crisis. Een bloemlezing van enkele resultaten, waar mogelijk toegespitst op Limburg.

Inkomensverdeling

Bijna 1 op de 5 Limburgers (19%) geeft aan dat de inkomenssituatie van het gezin gedaald is in vergelijking met de periode voor corona. In Vlaanderen is dit net iets minder (18%). Anderzijds geeft 69% van de Limburgers aan dat de inkomenssituatie hetzelfde is gebleven en een kleine groep (5%) zegt dat hun situatie verbeterd is.

Telewerk

Als een gevolg van de coronacrisis besliste de overheid een tijdlang om telewerk te verplichten waar het kan, om zo de kans op besmettingen op de werkvloer te minimaliseren. Een logisch gevolg is dat bijna 2 op 5 werkende Vlamingen (39%) aangeeft meer thuis te werken dan voor de crisis. Bijna een kwart (23%) zegt evenveel thuis te werken als voorheen. Ondanks de verplichting van de overheid gaf toch maar 17% van de Vlamingen aan elke dag te telewerken. 18% van alle werkende Vlamingen gaf aan niet te telewerken omdat de werkgever dit niet toeliet en 36% omdat de aard van het werk telewerken niet toeliet.

Opleidingen

De coronacrisis bood ook de kans om extra opleiding te volgen (georganiseerd of via zelfstudie, fysiek of online). 15% van de Limburgers deed dit in functie van hun job. Daarnaast schoolde 8% van de Limburgers zich bij voor de uitoefening van een hobby. In vergelijking met de andere Vlaamse provincies is het aandeel in Limburg het laagst. Bijna driekwart (74%) van de Limburgers volgde geen opleiding. Dit is meer dan gemiddeld in Vlaanderen (71%).

Werkdruk

Als een gevolg van de coronacrisis en het telewerk ervaart meer dan 4 op de 10 Vlamingen (42%) meer werkdruk dan voor de crisis. Een vergelijkbare groep van respondenten (43%) vindt dat de situatie niet is veranderd en 11% geeft aan minder druk te voelen tijdens het werk. Daarnaast geven vooral vrouwen (48%) aan dat de werkdruk toenam, bij mannen is dit 35%.

Digitalisering

45% van de Limburgers geeft aan het internet meer te gebruiken dan voor de coronacrisis. Gemiddeld in Vlaanderen was deze groep net iets groter (47%). Anderzijds gaf meer dan de helft (52%) van de Limburgers aan het internet evenveel te gebruiken als voor de coronacrisis.

Bronnen:

- Statistiek Vlaanderen (2021), Resultaten COVID-19-bevraging. Werk, inkomen en levenslang leren (Rapport 2021/5)
- Statistiek Vlaanderen (2021), Resultaten COVID-19-bevraging. Wonen, mobiliteit, kinders, onderwijs, digitalisering en aanpak van de crisis (Rapport 2021/6)